

postscriptum

Ben Martens

Student nr. 12202061

Masterscriptie Vrije Kunsten

PXL-MAD 2024-2025

Promotor: Luk Lambrecht

12.05.2025

POSTSCRIPTUM

Ben Martens. *Postscriptum*. 2025. Brieven.

Ben Martens

Student nr. 12202061

Masterscriptie Vrije Kunsten

PXL-MAD 2024-2025

Promotor: Luk Lambrecht

12.05.2025

*“Lees de versregels alsof het andermans versregels
waren, en u zult diep in uzelf voelen hoezeer het de uwe
zijn.”*

(Rilke, 2021, p. 43)

(INHOUDSOPGAVE)

12.5.2025	(ABSTRACT)	
11.5.2024	Luc Deleu	<i>Gentle reminder</i>
20.5.2024	Re: Luc Deleu	
3.12.2024	Luk Lambrecht	<i>Openbaar Onderzoek</i> <i>Destination Unknown:</i> <i>What else is there to see? Part 1A.</i> <i>What else is there to see? Part 1B – I love B-sides</i> <i>What else is there to see? Part 2</i> <i>What else is there to see? Part 3</i>
15.2.2025	Luk Lambrecht	<i>The making of Door / No Door</i> <i>The making of One night in P.</i> <i>Door / No Door</i>
15.3.2025	Chris Dercon	<i>Projectvoorstel Door / No Door</i>
19.3.2025	Re: Chris Dercon	
27.3.2025	Daniel Buren	<i>Declaration of Consent</i>
4.4.2025	Daniel Buren	<i>Ingreep bij Städelshule</i> <i>Ingreep bij Kunsthalle Portikus</i>
31.4.2025	Nadia Sels	
13.4.2025	Sarah Smolders	
17.4.2025	Sarah Smolders	<i>Postscriptum</i>
27.4.2025	Jean Katambayi Mukendi	
30.4.2025	Jean Katambayi Mukendi	
2.5.2025	Luk Lambrecht	(TUSSENTIJD'S BESLUIT)
3.5.2025	Re: Luk Lambrecht	
4.5.2025	Re: Jean Katambayi Mukendi	
4.5.2025	Jean Katambayi Mukendi	
5.5.2025	Re: Jean Katambayi Mukendi	
8.5.2025	PS	(TUSSENTIJD'S BESLUIT) <i>Façade</i>

(LIJST MET AFBEELDINGEN)

(BIBLIOGRAFIE)

12.5.2025

(ABSTRACT)

Lint, 3 mei 2024

Beste lezer,

Postscriptum - is een (zij)spoor in de marge van mijn praktijk als kunstenaar, waarin is als architect én kunstenaar de grenzen verken tussen architectuur en beeldende kunst, tussen binnen en buiten, tussen werk en wereld. Deze masterscriptie is geen klassieke verhandeling, maar eerder een performatief schrift, opgebouwd uit brieven aan kunstenaars, denkers en curatoren die m'n werk beïnvloeden of er parallellen mee vertonen. Via de brieven onderzoek ik thema's als materialiteit, vergankelijkheid, publieke ruimte en de impact van context op betekenis. Daarnaast tast ik zowel in m'n schrijven als in m'n beeldend werk af hoe minimale, maar disruptieve ingrepen in de ruimte een ervaring kunnen genereren die tegelijk fysiek en mentaal resoneert. Daarbij vervagen de grenzen tussen kunstwerk, tentoonstelling en discours. *Postscriptum* is tegelijk een verslag van een artistieke zoektocht en een strategie voor de toekomst: een uitnodiging tot het nemen van omwegen, en tot het toelaten van twijfel als vorm van kennisproductie.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

PS: Mocht u mij zelf willen contacteren kan dat via een brief - ben@benmartens.be

11.5.2024

Luc Deleu

Gentle reminder

Lint, 11 mei 2024

Luc Deleu

Dag Luc,

Het is weer even geleden dat we mekaar spraken. Ik leerde van jou om geen nota's te nemen. Wat belangrijk is, zou ik wel onthouden. Toch neem ik vandaag de tijd om je te schrijven. Ik hoop dat je een moment vindt om dit te lezen. Ik zou graag m'n gedachten ordenen en je een zo helder mogelijk beeld geven van wat ik momenteel doe. Dat ligt me soms moeilijk in je aanwezigheid. Wanneer we mekaar ontmoeten denk ik oprecht dat we heel open met mekaar kunnen spreken. Toch bekruipt me soms het gevoel – zoals Franz Xaver Kappus aan Rilke schrijft - dat *“wanneer een unieke gigant aan het woord is, het past dat de dwergen zwijgen”* (Rilke, 2021, p. 14). Daarom lijkt me deze manier ideaal om je even het zwijgen op te leggen. Ik geloof graag dat er veel kanttekeningen te maken zijn bij hetgeen ik schrijf. Ik kijk daarom reikhalzend uit naar je reactie, hetzij in de vorm van een brief of e-mail, hetzij tijdens een fijn gesprek, misschien opnieuw met Lieven erbij.

M'n werk situeert zich zoals je weet ergens in het grensgebied tussen architectuur en schilderkunst. Ik heb daarbij een interesse in materialiteit en vergankelijkheid; Voor de tijdelijkheid van de mens en de illusie van het overleven van het individu op de natuur.

Wanneer ik terugkijk op wat ik doe valt het me op dat ik in m'n meest recente werk vooral een interesse in 'landschappelijke' aspecten ontwikkel. Menselijke figuren zijn een tijd geleden al verdwenen. De laatste tijd lijken ook de gebouwen en de infrastructuur te vervagen. Het lijkt alsof alles zich lijkt op te lossen in het landschap – als ruïnes - één te worden met het landschap. Iedereen laat sporen na – sporen in het landschap – sporen die uiteindelijk worden opgenomen in het landschap. En verdwijnen.

Vorig jaar dacht ik vaak over sporen die we als mens achterlaten. De impact van het zich bewegen in de ruimte. Het belang van omwegen en dwaalsporen ook. Ik las recent

‘Onsterfelijkheid’ van Milan Kundera. De volgende passage trof me omdat Kundera hier in enkele regels weet samen te vatten wat ik niet te pakken kreeg:

“Het pad: een strook aarde waarover je loopt. De weg verschilt van het pad niet alleen omdat er auto’s op rijden, maar omdat hij een lijn is die twee punten verbindt. De weg heeft op zichzelf geen zin; zin hebben slechts de twee punten die hij verbindt. Het pad is een ode aan de ruimte. Elk stukje ervan heeft zin en spoort ons aan om stil te houden. De weg is een triomfantelijke ontwaarding van de ruimte, die daardoor louter een hindernis voor de menselijke beweging is geworden, een tijdverspilling.

Voordat de paden verdwenen uit het landschap, verdwenen ze uit de menselijke ziel: de mens wilde niet meer lopen, zijn benen gebruiken en daar plezier aan beleven. Ook zijn leven zaag hij niet meer als een pad, maar als een weg: een lijn van het ene punt naar het andere, van de rang van kapitein naar de rang van generaal, van de status van echtgenote naar de status van weduwe. De tijd om te leven werd louter een hindernis die steeds sneller moest worden overbrugd.

Het pad en de weg impliceren ook twee verschillende opvattingen over schoonheid. (...)

In de wereld der wegen betekent een mooi landschap: een eiland van schoonheid, door een lange lijn verbonden met andere eilanden van schoonheid.

In de wereld der paden is de schoonheid ononderbroken en steeds wisselend; bij elke stap vraagt ze: ‘Blijf even staan!’ ” (Kundera, 2004, p. 241)

Onze gesprekken gingen meer dan eens over drijfveren. We spraken over het feit dat ik soms het gevoel heb dat ik voor het geluk geboren ben. Ik heb geen enkele échte reden tot klagen. En raar maar waar - soms stoort me dat. Een tragisch leven spreekt soms meer tot de verbeelding. Of heeft het meer te maken met de mate waarvoor je voor je passie gaat?

Je adviseerde me om meer risico’s te nemen. Je suggereerde me om m’n architectenbureau te verkopen en enkel nog kunst te maken (al weet ik nog steeds niet of je dit als oprechte vaderlijke raad bedoelde of eerder als vraagstuk om m’n ogen te openen). Een voorzichtige eerste aanzet zou zijn om bijvoorbeeld geen tussentijdse jury’s mee te doen en alles in te zetten op mijn eindjury. Ik hou wel van dat idee.

Toen ik aan m’n huidige opleiding startte schreef ik als motivatie – waarom doe je dit? – met wat zin voor drama, het volgende: *“Ik zou liever sterven als schilder dan als architect.”*

Ik vraag me nog steeds af wat dat precies inhoudt.

Bij schilderkunst neem ik me de vrijheid om eerst te doen en pas later te denken, oplossingen te zoeken, te selecteren. Bij architectuur is dat minder gebruikelijk. Architectuur is meer

verantwoord; Doordacht. Schilderen staat misschien dichterbij het leven dat ik zou willen leiden. Er is voor het leven ook geen generale repetitie. Er is geen kladversie van het leven dat je daarna in het net kan overdoen.

Is het dat verschil in intensiteit dat voor mij het verschil maakt tussen schilderkunst en architectuur? Of is het zo dat het enige goede werk, het werk is dat uit mezelf en uit noodzaak ontstaat, zoals Rilke schrijft in zijn Brieven aan een jonge dichter.

Wanneer ik niet meer aan m'n volgende werk denk, maar zoek naar de oorzaak van wat ik doe - naar m'n noodzaak - besef ik plots dat er iets is waarover ik nooit eerder sprak. Wellicht ook omdat het voor mezelf bijna evident is geworden. Ooit had ik het idee dat ik zou moeten leven alsof ik slechts 50 jaar oud zou worden. Je zou het als een ode aan het leven kunnen beschouwen; Als een manier om er alles uit te halen wat er in zit. Je zou het ook als een (tot mislukken gedoemde) krachttoer kunnen beschouwen om een schijnbaar perfect leven op te laten met intensiteit en urgentie.

De eerste wet van Parkinson stelt dat *'het werk van een taak uitdijt naar de tijd die beschikbaar is om een taak te realiseren.'* Wanneer ik mezelf een deadline stel, zal ik misschien meer denken en handelen alsof men leven ervan af hangt. Ik had dit idee nog nooit vormgegeven.

Intussen maakte ik een grafsteen voor mezelf. Ben Martens. 1981 - 2031. Vijftig jaar. Ik fotografeerde de steen op het kerkhof van Lint, waar ik woon. M'n steen is de enige die vlak op de grond ligt, die zich overgeeft aan de wetten van Newton en aan het landschap. De andere grafstenen doen een ultieme poging om te weerstaan aan de zwaartekracht en staan rechtop, zoals de mens, sinds Lucy de Australopithecus. Op de achtergrond zie je een glimp van *Het schoonste land ter wereld*. De termijn die ons op de verkaveling van de eeuwige rustplaatsen is gegund is volgens de man die ik op het kerkhof ontmoette niet meer dan één generatie.

Op een kerkhof ga je langzamer stappen. En door dat vertragen heb ik ontdekt wat de oorzaak is van mijn dadendrang. Misschien is het tijd om de idee van een deadline te begraven en kan de grafsteen verder leven als een *friendly reminder*; Een memento mori.

Misschien moet ik me nog meer op de paden begeven dan op de wegen. Meer stilstaan.

Misschien moet ik eindelijk op fietsvakantie durven vertrekken zonder einddoel of einddatum en zien wat me overkomt.

Ik gun mezelf de tijd m'n weg te vinden. Ik zet alles in op m'n jury van volgend jaar. Hoe ik men niet-deelname dit jaar vorm ga geven, weet ik nog niet. Maar ik zou graag zelf de vragen

stellen in plaats van beoordeeld te worden. En zo hoop ik volgend jaar *een werk te maken dat op niks trekt*; Een werk dat op niets gelijk. Ik beloof te werken alsof m'n leven ervan af hangt.

Luc, wanner je dit leest, zou ik je heel graag bedanken voor de moeite die je hebt genomen. Ik ben benieuwd naar je reactie. Ik vraag je niet om je goedkeuring - ik sta honderd procent achter het werk dat ik omschreef – maar weet dat ik heel veel waarde zal hechten aan je antwoord. Niemand kan beter gedachten weer op losse schroeven kan zetten dan jij. En daar hou ik wel van.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

Afbeelding 1 - Ben Martens. *Gentle Reminder*. 2024. Gewapend beton, 100x55x8cm. Foto auteur.

20.5.2024

Re: Luc Deleu

De volgende pagina bevat een persoonlijke brief Luc Deleu dd. 20.5.2024 als antwoord op mijn eerdere brief. De brief werd opgenomen met toestemming van de auteur.

luc deleu

Dag Ben,

Ik had al eerder moeten antwoorden op uw emotionele brief.
Daarom denk ik dat zwijgen goud is en spreken maar zilver.

Veel succes!

Luc Deleu

3.12.2024

Luk Lambrecht

Bekendmaking Openbaar Onderzoek

Destination Unknown:

What else is there to see? Part 1A.

What else is there to see? Part 1B – I love B-sides

What else is there to see? Part 2

What else is there to see? Part 3

Lint, 3 december 2024

Luk Lambrecht

Dag Luk,

Je vroeg me een tekst om m'n masterscriptie op gang te trekken. Laat dat net het probleem zijn. Ik krijg onmogelijk al wat ik wil zeggen op papier. Dat is wellicht de reden dat ik kunstenaar ben in plaats van schrijver; al schijf ik behoorlijk en ervaar ik hoe graag ik het doe telkens ik er de tijd voor neem.

Ik zoek vaak naar verklaringen van wat ik doe. Ik deel die verklaringen zelden omdat ik me openstel voor de mening van anderen. Ik denk diep na alvorens ik iets met een zekere stelligheid poneer. De gedachte dat het omgekeerde van een stelling heel vaak ook een interessante stelling is, is moordend wanneer iemand een masterthesis van je verwacht. Wanneer ik iets hoor of lees, denk ik steevast "of net niet"; net zoals ik Wade Guyton zich in God weet welk interview hoorde afvragen "- or could it be the reverse?".

Of sterker. Sterkst. De manier waarop Robert Smithson naar Hotel Palenque kijkt als naar een omgekeerde ruïne. (Spector, sd). Hij moet de architectuurstudenten van de universiteit van Utah in 1972 met verstomming geslagen hebben door het tot dan toe wellicht volstrekt onbekende hotel te ontleden alsof het de naam architectuur waardig was. In Yucatan was geen sprake van een visionair plan als solide basis zoals Le Corbusier het voor ogen had. Smithson ontwaarde de mogelijkheid die Piranesi suggereerde - dat de toekomst van het hotel weleens dezelfde zou kunnen zijn als deze van de ruïnes van de Maya's waarover de studenten dachten dat de lezing zou gaan. De mogelijkheid dat niets loopt zoals gepland en dat je die opportuniteiten moet omarmen klinkt me als muziek in de oren.

Twee jaar geleden schreef ik een bachelorpaper over (dwaal)sporen. Een tijd later las ik in ‘Onsterfelijkheid’ van Milan Kundera een paragraaf over het fundamentele verschil in beleving tussen paden en wegen. Kundera weet in één paragraaf te vatten, waar ik nooit toe kwam.

“Het pad: een strook aarde waarover je loopt. De weg verschilt van het pad niet alleen omdat er auto’s op rijden, maar omdat hij een lijn is die twee punten verbindt. De weg heeft op zichzelf geen zin; zin hebben slechts de twee punten die hij verbindt. Het pad is een ode aan de ruimte. Elk stukje ervan heeft zin en spoort ons aan om stil te houden. De weg is een triomfantelijke ontwaarding van de ruimte, die daardoor louter een hindernis voor de menselijke beweging is geworden, een tijdverspilling.

Voordat de paden verdwenen uit het landschap, verdwenen ze uit de menselijke ziel: de mens wilde niet meer lopen, zijn benen gebruiken en daar plezier aan beleven. Ook zijn leven zag hij niet meer als een pad, maar als een weg: een lijn van het ene punt naar het andere, van de rang van kapitein naar de rang van generaal, van de status van echtgenote naar de status van weduwe. De tijd om te leven werd louter een hindernis die steeds sneller moest worden overbrugd.

Het pad en de weg impliceren ook twee verschillende opvattingen over schoonheid. (...)

In de wereld der wegen betekent een mooi landschap: een eiland van schoonheid, door een lange lijn verbonden met andere eilanden van schoonheid.

In de wereld der paden is de schoonheid ononderbroken en steeds wisselend; bij elke stap vraagt ze: ‘Blijf even staan!’ ” (Kundera, 2004, p. 241)

Wanneer ik later lees dat Kundera in *De ondraaglijke lichtheid* van het bestaan zijn personages omschrijft als zijn “eigen niet-gerealiseerde mogelijkheden” kan ik alleen maar nederig worden bij zoveel ‘allesomvattendheid’. (de Haan, 2005) Een allesomvattendheid die ik nastreef; nog niet vond.

Omdat ik voorlopig niet weet wat ik je al schrijvend wil vertellen zou ik je twee van m’n werken willen voorstellen. Er sluimert iets in deze werken dat ik graag zou kunnen benoemen. Het gaat telkens terug naar m’n eerste liefde Architectuur en naar de impact die architectuur kan hebben op iedereen die er mee in aanraking komt, en dan misschien vooral op diegene voor wie het niet bedoeld was. Ik noem het voor mezelf soms ‘Collateral Architecture’ als een soort onbedoeld neveneffect van architectuur. Deze onbedoelde neveneffecten vormen de kern van

‘Openbaar Onderzoek’ uit 2023 in het kader van het vak A.O.P. en met dank aan Frederik Vergaert voor de niet aflatende feedback.

Het werk bestond uit een tekst op een geel A2-formaat papier en leek in eerste instantie op een echt openbaar onderzoek in het kader van een stedenbouwkundige aanvraag. De tekst stond aan de oever van de Maas onder de Scharbergbrug in Maasmechelen. Ikzelf stond aan de overkant. De jury heeft nooit de moeite genomen om de oversteek te maken. Telefonisch contact liep grandioos fout omwille van de landsgrens België-Nederland die zich op het diepste punt van de Maas verborg.

Afbeelding 2 - Ben Martens. *Bekendmaking Openbaar Onderzoek*. 2023. Performance in de publieke ruimte op 1 juni 2023. Foto auteur.

BEKENDMAKING OPENBAAR ONDERZOEK

De Maas is een rivier met een rijke geschiedenis. Het is een 950 kilometer lange levensader voor steden en dorpen in Frankrijk, België en Nederland. Wanneer de Maas, zoals hier, voorzien is van een jaagpad is hij een ware metgezel voor fietsers en wandelaars. Via de paden en wegen langs de Maas kunnen ze zich, zonder al te veel hoogtemeters, door heuvelige landschappen en bergachtige regio's loodsen. De Maas verbindt.

De verbondenheid van de Maas slaat echter om in frustratie wanneer men zich mogelijkerwijs aan de verkeerde kant van de rivier bevindt. Plots is die vriendelijke meanderende rivier een gevaarlijke en onontkoombare hindernis. Zonder brug of veerboot geraakt men niet droog aan de overkant.

*

Bruggen verbinden twee oevers. Ze doen dat met trots op de plaats waar ze gevraagd werden dat te doen (en nergens anders). Sommige van deze bouwwerken geven enkel de schijn van verbondenheid. Sommige bruggen hebben zich van plek vergist. Er zijn zelfs bruggen die nergens naar toe leiden. Die laatste is wereldberoemd.

*

Het ontstaan van een brug doet vaak simultaan een bijzondere plek geboren worden. Niemand bedoelt deze plaats, maar ze is er wel - Onder de brug. Een brug vormt een beschutting, zoals de hut van Marc-Antoine Laugier. Een brug biedt bescherming tegen de miezerende regen. Een brug biedt schaduw tegen de verschroeiende zon. Tegelijk is de ruimte onder een brug een troosteloze onbestemde plek. Een plek die naast beschutting voor daklozen ook een potentieel gevaar doet vermoeden.

*

Een brug heeft naast een praktisch nut evenzeer een symbolische betekenis. De symbolische betekenis zit hem in het onderscheiden van de ene en de andere kant. Het is kenmerkend voor iedere cultuur dat zaken, bijvoorbeeld binnen en buiten, deze of gene kant van de rivier, van elkaar worden onderscheiden. Een brug kan beschouwd worden als een symbolische machine die twee werelden met mekaar verbindt en tot geen van deze werelden behoort. Een brug als een deur naar een andere kamer.

*

Gefascineerd door de Scharbergbrug over de Maas ging kunstenaar en architect Ben Martens op onderzoek. Het resultaat van dit Openbaar Onderzoek wordt op 1 juni 2023 getoond aan de overkant van de Maas, in Nederland. Hoewel dit in vogelvlucht vlakbij is, is een wandeling van 5 kilometer de kortste weg om er droogvoets en zonder bootje te geraken – of hoe een brug de schijn van bereikbaarheid kan uitstralen (en landsgrenzen vaak arbitrair zijn).

*

Gedurende het gehele Openbaar Onderzoek kunnen er standpunten, opmerkingen of bezwaren over de dit project worden ingediend bij de kunstenaar. Dit kan ter plaatse, aan de overkant.

Ben Martens

Een tweede recenter werk ontstond tijdens de zomervakantie gedurende een residentie in het Nederlandse Heerlen. Ieder jaar organiseert Stichting Destination Unknown een residentie voor tien kunstenaars in leegstaande panden of plekken die klaar zijn voor de sloop.

Op 11 juli 2024, gewapend met een boek over Gordon Matta-Clark onder de arm trok ik naar Heerlen om daar te horen dat er aan het voormalige hoofdkwartier van DSM niets mag worden gewijzigd. Geen sloop. Geen verf. Geen schroef in de muren. Zelfs onze bewegingsvrijheid werd beperkt tot een zeer beperkt deel van het immense gebouw. Overnachten was er niet toegestaan. Deze teleurstelling noopte me terug te keren naar de essentie. En de woorden van Luc Deleu indachtig wist ik dat deze beperking me dichterbij een oplossing zou brengen. Hij vertelde me immers dat “*Wanneer je jezelf spelregels oplegt, word je bevrijd van keuzestress, word je zen, en kan de muze tot je komen. Le Corbusier deed dat ook met zijn kleurenklavier, de modulator en zijn traces régulateurs*”. (Deleu, 2023)

Ik had mezelf eerder al voorgenomen om m'n onderzoeksgebied als kunstenaar gaandeweg te beperken tot architectuur. Ik herlas *Thinking architecture* van Peter Zumthor en *Experiencing architecture* van Steen Eiler Rasmussen om opnieuw door te dringen tot de essentie van architectuur. Op aangeven van kunstenaars Evelien Cammaert las ik een boek met de prachtige titel *The eyes of the skin; Architecture and the senses* van Pallasmaa Juhani. Mijn gedachten resoneerden. Tot slot legde ik *Vers une Architecture*, waar ik me in het verleden verschillende keren in had verslikt naast me neer en gaf ik me over aan de Engelstalige versie *Towards a new architecture*; en de vertaalfout in de titel ten spijt verslond ik dit boek. Ik voelde me sinds lange tijd opnieuw architect. En kunstenaar.

In Heerlen staat een gebouw. De plek is niet toegankelijk en is onzichtbaar vanuit de publieke ruimte. Een tegel in de grond is de enige referentie aan de in onbruik geraakte synagoge. Je gaat er nietsvermoedend aan voorbij. Hoewel ontoegankelijk blijft de plek, ommuurd als ze is, krampachtig en tegen beter weten in, bestaan. Het gebouw werd bovenop een begraafplaats gebouwd; een plek die volgens de Joodse traditie niet mag worden geruimd. Deze plek werd in de loop der tijd ingesloten. De plek ontleent haar kracht aan de muur; aan het ontbreken van een toegang.

Afbeelding 3 - De enige referentie aan de in onbruik geraakte onzichtbare synagoge in Heerlen. Foto auteur.

De eenduidige muur rond de synagoge staat in schril contrast met de verschillende vreemdsoortige filters die worden opgeworpen in het oude DSM-hoofdkwartier: slagbomen, draaideuren, toegangscontrole, camerabewaking, borden die waarschuwen voor camerabewaking, geheime liften.-De impact van iets eenduidigs als een muur is treffend. De impact van een muur doet basaal aan en is tegelijk een culturele daad van de mens; het maken van een onderscheid; een schijnbare orde in een wereld van continu toenemende entropie.

Op zoek naar een eigen plek in het panopticum dat het voormalige hoofdkwartier van DSM lijkt te zijn bouwde ik mijn eigen muur - quasi identiek aan alle muren in het kantoorgebouw – hetzelfde glasvliesbehang, dezelfde kleur RAL 9001 - saai; als noodzaak om te ontsnappen aan (de gedachte aan) big brother. - Ik zou niets slopen.

De beperkte ruimte achter de muur verviel qua oppervlakte in het niets vergeleken met de honderden voor ons ontoegankelijk gemaakte vierkante meters. De muur maakte me onzichtbaarheid. De muur was onzichtbaar. Slechts iemand die het gebouw door en door zou kennen, zou onraad ruiken. Een achteloze bezoeker zou er zo aan voorbij gaan. Als een parasiet kon ik verdwijnen achter de wand, onzichtbaar voor toegangscontrole en camerabewaking. Mits ik me aan wat voorwaarden hield, kon ik me tijdelijk uit beeld doen verdwijnen.

De ruimte achter de wand trok me aan. Er was plaats voor een luchtbed, een slaapzak, een campingstoeltje, en tekengerief; het hoogstnoodzakelijke om te overleven. Ik had zelfs een eigen raam. Maar net als de synagoge voorlopig nog geen toegang.

Naarmate de muur de verder werd opgebouwd werd hij minder doordringbaar.

Er zou een toegang moeten komen. Een toegang die onzichtbaar bleef. Een poster van Raquel Welch zoals in *The Shawshank Redemption* zou mooi zijn - Een kunstwerk wenselijk. Kunst als afleidingsmanoeuvre.

Afbeelding 4 - Ben Martens. *What else is there to see? Part 3*. 2024. Zeefdruk op transparante kanaalplaat, 90 x 125 cm. Foto auteur.

26 september 2024. Ik verberg me achter de wand en blijf er toch slapen. - Illegaal.

Een dag later besluit ik om tijdens de opening van de tentoonstelling achter de muur te blijven; tijd te nemen om na te denken over wat ik de afgelopen weken heb gedaan; nota's te maken op de achterzijde van de muur. De muur is onzichtbaar. Ik ben onzichtbaar.

Ik maakte een maquette van m'n ingreep en stelde die in het kantoortje tentoon als aanknopingspunt. Het lichte schijnsel door de plexiplaat waarop m'n zeefdruk werd gemaakt is een tweede quasi onzichtbare tip.

Horen en gehoord worden / Zien en gezien worden /

Geluid / Gestommel als wiegelied / Gestommel als alarmsignaal /

Het potentieel van een muur /

Het potentieel van destructie.

Aanvankelijk voelde de muur als een veilige haven. Ik kon me verbergen achter een schilderij en een achteloze bezoeker had geen weet van m'n bestaan. Ik voelde me veilig genoeg om er de nacht door te brengen. Ik voelde me er vrij genoeg om m'n gedachten te ordenen en als een soort graffiti te registreren; vrij van publiek.

Het eerste gat in de muur veroorzaakte een schokgolf.

Onaangekondigd klopte ik met een hamer een gat in de wand langs binnenuit. Het bestaan van de ruimte achter de muur werd hiermee met een knal kenbaar gemaakt aan de wereld. Eens de paniek weg ebde kon ik m'n werk verderzetten. Er was meer interactie. Mensen konden duidelijk de ruimte achter de wand zien. Het gat zat hoog, ver boven ooghoogte. Het was veilig. Naarmate het gat groeide, groeide ook het onveilige gevoel. Naarmate het belang van m'n muur toeneemt neemt het belang van de zeefdruk en maquette af. Naarmate de opening de ooghoogte naderde groeide het onbehagen. Slapen zou me niet meer lukken. Zelfs aanwezig zijn viel me zwaar. Ik brak de wand verder open.

En toen gebeurde er iets bijzonders.

Zelfs een opengewerkte muur fungeerde als barrière; misschien zelfs meer als tevoren. Het puin zorgde ervoor dat sommigen de kamer niet meer binnenkwamen. De opengereten wand bleef voor velen gesloten; alsof Kafka's deurwachters de wacht hielden.

"Walls are easy to build but they're difficult to break down."
(Shamma, 2024, p. 77)

En de enkelingen die de drempel over waagden en zich in hun schone tentoonstellingskleren achter de bestofte gipsen wand waagden, vertelde me dat ze een weerstand voelden bij het lezen van wat ze op de achterkant aantroffen. Sommigen stopten met lezen omdat ze het gevoel hadden dat ze ergens waren waar ze niet hoorden te zijn.

Het gevoel overviel hen in mijn hoofd te zitten.

Afbeelding 5 - Ben Martens. *What else is there to see? Part 1B – I love B-sides*. 2024. Installatie van gipskarton op metalen profielen tijdens residentie Destination Unknown in Heerlen, 600x270cm. Foto auteur.

Tot slot nog dit, Luk, dankjewel om deze tekst te lezen. Ik kijk ernaar uit om hierover met je te spreken en openingen te zoeken naar nieuwe dwaalsporen. Misschien ben ik op de goede weg. Misschien moet ik op m'n stappen terugkeren. Want... hoe interessant muren ook kunnen zijn. Deuren zijn mogelijkserwijs nog fascinerender...

“In tegenstelling tot de “stomme” geslotenheid van de muur zonder begrenzing, schreef George Simmel, is de gesloten deur zowel gesloten als het teken van geslotenheid. De deur benadrukt de eenheid van het verschil tussen binnen en buiten, want “ze plaatst de mogelijkheid van sluiting tegen de achtergrond van de mogelijkheid van opening en houdt beide mogelijkheden virtueel aanwezig.” (Siegert, 2015, pp. 193-194)

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

Afbeelding 6 – De opbouw van de installatie tijdens residentie Destination Unknown. 28.8.2024 om 15:17. Foto auteur.

Afbeelding 7 - De opbouw van de installatie tijdens residentie Destination Unknown. 19.9.2024 om 14:57. Foto auteur.

Afbeelding 8 - De opbouw van de installatie tijdens residentie Destination Unknown.. 26.9.2024 om 22:23. Foto auteur.

Afbeelding 9 - De 'opbouw' van de installatie tijdens residentie Destination Unknown (tijdens performance), 28.9.2024 om 14:19. Foto auteur.

Afbeelding 10 - De 'opbouw' van de installatie tijdens residentie Destination Unknown (tijdens performance). 28.9.2024 om 15:15. Foto auteur.

Afbeelding 11 - De 'opbouw' van de installatie tijdens residentie Destination Unknown (tijdens performance). 29.9.2024 om 11:06. Foto auteur.

15.2.2025

Luk Lambrecht

The making of Door / No Door

The making of One night in P.

Door / No Door

Lint, 15 februari 2025

Luk Lambrecht

Dag Luk,

Ik las in je poëtische e-mail

Hehe

Hoe gaat het

Vooruit ?

een subtiële schop onder de kont om m'n e-mail die klaarstond voor ik door de griep werd geveld af te ronden – om je zo een inzicht te geven in m'n werk van de afgelopen twee weken.

Tijdens onze gesprekken bekruipt me soms het gevoel – zoals Franz Xaver Kappus aan Rilke schrijft - dat *“wanneer een unieke gigant aan het woord is, het past dat de dwergen zwijgen”* (Rilke, 2021, p. 14). Daarom lijkt schrijven me de ideale manier om jou even het zwijgen op te leggen, zelf m'n gedachten te (proberen te) ordenen – en daarna opnieuw te luisteren.

Ik bel je snel.

Je 'druk' werkt wel. Je geeft me meer input dan ik kan verwerken – al kan dat aan m'n ziek zijn liggen, maar dat is ok. Dat betekent dat je me vooruithelpt! Dankjewel!

Na ons vorige gesprek bleven er drie dingen hangen:

1. Tijd om kleur te bekennen
2. Pingpong tussen mij, m'n werk en andere artiesten
3. Een vademecum voor de toekomst maken als werkinstrument eerder dan als saaie thesis

Tijd om kleur te bekennen

Tijdens en na m'n laatste jury - en nu nog veel meer - voelt het alsof ik er weleens helemaal naast kon zitten; En ik er nog mee wegkwam ook.

Het tempo van m'n maken en m'n denken komen niet altijd overeen. Een week voor en jury overzie ik de schade van de afgelopen tijd. Ik ontwaar een rode draad. Ik zie nog meer losse eindjes.

De rode draad is wat ik vertel tijdens zo'n moment. De losse eindjes verleiden me het meest en houden me gaande.

Ik stuur je daarom een link van een (nog onbewerkte zwart-wit) video mee. Ik toonde deze niet op de jury, hoewel dit werk misschien wel het meest 'kleur-bekennende' is dat ik heb gemaakt. Ik toon hiermee het voor het publiek onzichtbare deel van m'n werk 'Door / No door'. Ik heb het gevoel (en vergeef me voor de ontoereikende woorden die ik tot nu toe slechts vond voor wat ik wil zeggen) dat de consequenties die m'n werk teweegbrengt even belangrijk zijn als het werk zelf – als al duidelijk is wat het werk is.

Daarom hou ik het boek van Gordon Matta-Clark waarmee ik destijds naar m'n residentie in Heerlen vertrok nog even stevig onder m'n arm geklemd. En blijf ik nog even verliefd op Hotel Palenque van Robert Smithson.

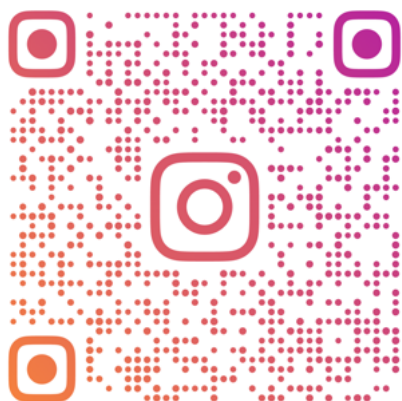

Afbeelding 12 - Ben Martens. *The making of Door / No Door*. 2025. Videostill, zie ook QR-code als link naar de video. Foto auteur.

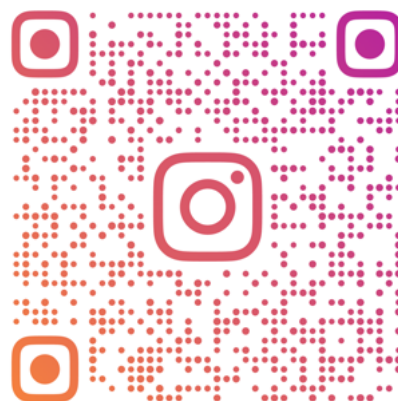
Ook van een ander werk (dat ik toonde tijdens m'n jury vorig jaar) heb ik een video van 'the making of'. Het blijft iets dat ik meer het tonen waard vind dan het eindresultaat.

Afbeelding 13 Ben Martens. *The making of One Night in P.* 2025. Videostill, zie ook QR-code als link naar de video. Foto auteur.

REEL GEDEELD OP 2 MAART 2025
DOOR BENM.A.RTENS

REEL GEDEELD OP 27 JUNI 2024
DOOR BENM.A.RTENS

Afbeelding 14 - Ben Martens, *Door / No Door*, 2025. Affiches (zeefdruk op papier) verkleefd op gebarricadeerde deur en muur. Foto auteur.

Pingpong tussen mij, m'n werk en andere artiesten

Wanneer ik geen werk maak, maar een boek lees of een tentoonstelling bezoek gaat m'n hoofd vaak in overdrive. Vroeger bleef ik vaak hangen in details of geraakte ik gefrustreerd wanneer ik niet alles begreep. Sinds een gesprek met Luc Deleu op 10 oktober 2023 op zijn kantoor op de Cogels-Osylei in Berchem kan ik daar beter mee om. Hij vertelde me dat *wanneer je iets leest, en je begrijpt niet alles, je gewoon verder moet lezen. Wat je niet begrijpt is niet voor jou bedoeld. Hij vertelde me ook dat je geen nota's moet maken. Wat belangrijk voor je is, zal je wel onthouden.*

Wanneer ik dan Duchamp het volgende hoor verkondigen ben ik blij dat ik stiekem toch nota's maak van de dingen die ik wel denk te begrijpen en bejubel ik intussen de gaten die er hier en daar (ook bij mensen als Duchamp en Deleu) vallen.

“What art is in reality is the missing link, not the link which exists. It's not what you see that is art, art is the gap. I like this idea and even if it's not true I accept it for the truth.” (Geers, 2024, pp. 82 - geciteerd uit "The creative act" in The writings of Marcel Duchamp))

Je suggereerde me om *Ik zou een museum willen maken waar de dingen elkaar overlappen* van Chris Dercon te lezen. Het thema sluit inderdaad naadloos aan bij wat me biologieert. Zalig om zoveel kennis in één boek te vinden. Ik merk ook direct met wie van de geïnterviewden ik aanknopingspunten kan vinden.

- Richard Sennett : *“De tentoonstelling zou niet zijn bedoeld om objecten uit te stallen maar op een probleem voor te leggen, niet om iets coherent te maken maar om iets te maken dat doelbewust tegenstrijdig of provocatief is. Het publiek zou zeggen: ‘Ik begrijp hier niets van,’ maar evengoed toch betrokken zijn.”* (Dercon & Sennett, 2000, pp. 39-40)
- Rem Koolhaas lag me wonderwel wat minder al bestelde ik wel ‘Delirious New York’ – ter inspiratie.
- Douglas Crimp lijkt me zeker ook het verder ontdekken waard. Vooral de titel ‘On the Museum's Ruins’ klinkt als een kruispunt van mijn interesses.
- Daniël Buren. Daniël Buren. Daniël Buren.

- En natuurlijk Bruce Nauman.

En na dat hoofdstuk zit m'n bladwijzer voorlopig.

Op jouw aanraden ging ik ook op zoek naar 'oud materiaal' van Chris Dercon.

Ik kwam daarbij een artikel in De Witte Raaf op het spoor met als titel 'Live art: opmaat voor een nieuw museum of kritische rand?'. Een interessant onderdeel van dit artikel was 'Verschuivingen in het publiek' waarin het zowel gaat over het denken van Dorothea von Hantelmann als het denken van Chris Dercon. Soms markeerde ik gewoon delen integraal en kwam ik namen van kunstenaars tegen die jij ook al aanhaalde – die ik nog niet voldoende heb onderzocht – en die me zullen achtervolgen zolang ik dat niet doe:

“Hier komt echter de kat op de koord. De huidige samenleving, stelt Hantelmann, is niet langer gericht op het materiële object. Haar voornaamste ‘product’ bestaat uit netwerken en processen. Onderliggend ziet ze vandaag ook een diep onbehagen over het feit dat de ‘separatie’ in de moderne samenleving te ver doorgeschoten is. ‘We’re less concerned with how to liberate from preexisting ties than with the question of how to bring all that has been separated back together: how to create ties or moments of connectivity without giving up flexibility and individualisation.’ Dat is waar het concept van het museum vandaag voor haar faalt: een instituut dat in het teken van ‘separatie’ staat kan moeilijk tegelijk ‘verbinding’ produceren. Precies daar proberen zowel theatermakers als beeldend kunstenaars antwoorden op te bieden, al doen ze dat vanuit een tegengestelde richting. De ‘time-based’ tentoonstelling is een van die antwoorden. Kunstwerken en bezoekers delen hier een zeker tijdsverloop. De tentoonstellingen van Philippe Parreno, Pierre Huyghe, Anri Sala en Tino Sehgal omschrijft ze als ‘individualised spaces for events’.” (T’Jonck, 2017)

Vaag komen hier gedachten in me op aan boeken die ik las van David Hockney over perspectief, omgekeerd perspectief ook - en het belang van het standpunt van de kijker hierbij. Wat staat centraal? – lijkt me het herlezen waard! In perspectief zou weleens de sleutel kunnen liggen!

Lieven Segers wees me nog op Urs Fisher in wiens werk ik me intussen ook al wat verdiepte.

Ik ben nu met de trein onderweg naar Wiels in Brussel om het werk van Willem Oorebeek te zien.

Het gevaar van dit alles is dat het voelt zoals je zelf aangaf - als een 'pingpong'. Ik lees heel veel interessante dingen en zie een overload aan materiaal om al dan niet interessante academische papers over te schrijven. Dat is iets wat we allebei niet willen. Ik wil al deze kennis vertalen in werk. Het is in m'n werk dat dit alles condenseert en tot uiting komt. Zonder sluitend te zijn.

Een vademecum voor de toekomst maken als werkinstrument eerder dan als saaie thesis

Het klonk als een geweldig idee al moest ik toegeven dat een vademecum voor mij een vaag begrip was en moest ik even opzoeken wat het nu precies is. En uiteraard blijft het idee pal overeind maar moet het iets helemaal anders worden ;-)

Vanaf hier begeef ik me op glad ijs.

Vorm en boodschap zouden moeten samenvallen. Medium en boodschap zouden één moeten zijn. **Thesis en werk zouden moeten samenvallen.**

Ik denk daarbij aan iets **minimaal** maar **disruptief**. Ik hou wel van die woorden. Subtiele ingrepen die de manier waarop we naar kunst en ruimte kijken totaal veranderen.

John Knight

Daniel Buren

Bruce Nauman

Gordon Matta-Clark

Robert Smithson

Marcel Duchamp

David Hockney

Albrecht Dürer

Eerder dan een thesis komen woorden als interventie, strategie, actie, (ruimtelijke) principes, perspectief me voor de geest.

En nu Luk – nu resten er nog heel veel losse eindjes en ben ik klaar om te bellen.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

15.3.2025

Chris Dercon

Projectvoorstel Door / No Door

Lint, 15 maart 2025

Chris Dercon

Geachte Heer Dercon,
Dag Chris,

Ik stel me even voor. Mijn naam is Ben Martens. Ik ben architect - al lijkt het juister om mezelf voor te stellen als masterstudent in de vrije kunsten aan de PXL School of Arts in Hasselt. In mijn laatste jaar schrijf ik een masterscriptie onder het toezicht van mijn promotor Luk Lambrecht, van wie ik uw contactgegevens ontving. Mijn voornaamste praktijkdocenten zijn Koen van den Broeck, Patrick van den Eynde en Karin Peulen.

Uit de vele gesprekken die ik momenteel met Luk Lambrecht voer en op basis van de evolutie die hij in mijn werk ontwaart, vertelde hij me onlangs in zijn kenmerkende enthousiasme *‘Je moet dringend werk lezen van Chris Dercon! Hij is de belichaming van al waar jij mee bezig bent!’*. En zo las ik met veel interesse uw boek *‘Ik zou een museum willen maken waar de dingen elkaar overlappen’* en las ik nog verschillende andere interviews. Het is de intense combinatie van vraaggesprekken met uiteenlopende kunstenaars en denkers als Daniel Buren, Bruce Nauman, Richard Sennett, Jeff Wall, ..., die in mijn hoofd een smeltkroes van verbanden deed ontstaan. Ik zou u daar bij deze al oprecht voor willen bedanken.

Het blijft me uit uw boek bijvoorbeeld bij dat Daniel Buren verschillende van uw vragen beantwoordde door zelf telkens nieuwe vragen voorop te stellen. Vragen die me vandaag nog steeds actueel voorkomen; Sterke vragen op basis waarvan iemand een gans oeuvre zou kunnen opbouwen. Op de vraag waar ikzelf mee worstel en die u hem letterlijk heeft gesteld – of zijn werk actueel is – antwoordde hij bevestigend *“omdat het zich richt tegen alles wat een vorm van autonomie*

pretendeert. Niets is autonoom. “ (Dercon & Buren, p. 78). Deze duidelijke richtlijn sterkte m’n gedachte dat je als kunstenaar aanknopingspunten moet zoeken met ander kunstenaars, het publiek, curatoren, ..., met u.

Het stellen van de juiste vragen lijkt me nu nog meer dan vroeger essentieel om goed werk te maken. Ik was als kind altijd jaloers op dat jongetje of meisje in de klas dat de juiste vragen wist te stellen in de les. Ik kwam daar vaak niet toe omdat ik net als Bruce Nauman voor elke regel het tegenovergestelde probeer te vinden (Dercon & Naumann, 2000, p. 112) waardoor zowel vraag als antwoord plots minder eenduidig werden.

Het vinden van de juiste antwoorden is naar ik vermoed minder relevant. Ik las het in ieder geval als een geruststelling wanneer Richard Sennett aangeeft dat er niet voor alles een sluitende uitleg moet zijn. Een gedachte die ook al werd aangehaald door Duchamp, dat kunst vaak over de ontbrekende schakel gaat... en niet over de schakels die al bestaan (Geers, 2024, p. 82). Dat een sluitend antwoord niet is wat er moet worden nagestreefd vertaalde Sennett ook naar hoe hij tentoonstellingen graag zou zien. *“De tentoonstelling zou niet zijn bedoeld om objecten uit te stallen maar op een probleem voor te leggen, niet om iets coherent te maken maar om iets te maken dat doelbewust tegenstrijdig of provocatief is. Het publiek zou zeggen: ‘Ik begrijp hier niets van,’ maar evengoed toch betrokken zijn.”* (Dercon & Sennett, 2000, pp. 39-40). Ik hou wel van die gedachte. In welke mate moet je als kunstenaar zelf de antwoorden kennen op de vragen die je werk stelt? Of moet je net als je publiek keer op keer geactiveerd worden en op zoek naar de antwoorden in de combinatie van werk en werkelijkheid?

Ik tracht in het vervolg van deze brief een evenwicht te bewaren tussen een zo volledig mogelijke en een zo beknopt mogelijke overzicht van wat ik doe. Het lijkt me verstandig om enkel mijn laatste werk aan u te presenteren. Ik vermoed dat uw tijd kostbaar is. Ik zou u aan het einde van deze brief uw oordeel willen vragen. In welke mate is mijn werk actueel?

Mijn laatste project neemt de vorm aan van een kandidatuur aan een wedstrijd. De kandidatuur op zich is voor mij een belangrijk statement. Het mogen uitvoeren van dit project zou het summum zijn.

In bijlage bij deze brief voeg ik (voor de volledigheid) het dossier dat ik instuurde; eveneens in de vorm van een brief. Bij die brief heb ik twee foto’s gevoegd; Al zal u snel merken dat die foto’s op een bijzondere manier niet relevant zijn.

Bij een wedstrijd is het vaak de bedoeling dat je je beste werk instuurt.

A: “Wat is je beste werk?”

B: “M’n volgende”

Om verschillende redenen ben ik ertoe gekomen om niet mijn beste werk in te dienen. Ik diende pro forma een recent werk in en voegde de eerder vernoemde brief toe. De bedoeling is de mogelijkheid te creëren voor een nieuw werk dat zich binnen dezelfde conceptuele parameters beweegt als een eerder werk én aangepast is aan de nog nader te bepalen tentoonstellingsplek. In casu vraag ik de jury om een nieuw werk en een nieuwe compositie te mogen maken in de tentoonstellingsruimte. De afbeelding van het bestaande werk zou worden vervangen door een afbeelding van de deur van de effectieve tentoonstellingsruimte van het nieuwe werk. Door het werk te laten ontstaan binnen de tentoonstellingsruimte zelf, wordt de context niet slechts een achtergrond, maar een actief en bepalend onderdeel van het werk. Dit reflecteert niet alleen op de institutionele dimensie van tentoonstellingen, maar stelt ook de vraag hoe kunst haar eigen voorwaarden kan herschrijven.

Kunst ontstaat immers pas binnen en door de tentoonstellingscontext, niet door louter te grasduinen door eerder geproduceerd werk in het kader van een wedstrijd. Ik beschouw het ingediende werk als een in situ-werk, een werk dat ik per definitie pas kan maken eens ik weet waar het komt. Het is een werk dat ‘een plaats moet vinden’.

Een ander aspect dat me interesseert ontleende ik aan Bruce Nauman en is de ervaring van het bij elkaar brengen van verschillende soorten informatie. Enerzijds is er de ‘fysieke informatie’ van de werkelijkheid in de vorm van de bestaande deur en architectuur. Anderzijds is er de visuele of intellectuele informatie in de vorm van de zeefdrukken. “*De ervaring ligt in de spanning tussen die twee, het niet in staat zijn ze met elkaar te verenigen.*” (Dercon & Naumann, 2000, p. 112)

Het aangename aan een tentoonstellingsruimte is dat je het comfort en de tijd krijgt om alles te ervaren. Dat is tegelijk iets waar ik in dit werk toe oproep; Een betere en actiever waarneming door het publiek. Want per slot van rekening beeld ik met m’n werk enkel iets af wat de toeschouwer al zag bij het binnenkomen van de zaal. Was dit de verplaatsing waard?¹ Is mijn werk een bevraging naar authenticiteit; naar kopie versus origineel?

Er zijn verschillende vragen van Daniel Buren die ik eerder in deze brief reeds kort aanhaalde die ook relevant zijn voor dit werk. Concreet stelde hij de volgende tegenvragen in het interview:

¹ Tijdens een panelgesprek op Art Basel in 2021 vroeg moderator Jane Morris aan Maria Balshaw wat de grootste oorzaak van broeikasgassen is voor het Tate. Haar antwoord: “It must be the same for everyone. It’s actually the visitors coming.”

“Wat betekent die tentoonstelling voor mij alleen of voor mij en de anderen? Wat is het verschil tussen een werk op zich en een werk dat door mij of anderen wordt gepresenteerd? Wat kan een tentoonstellingsplek mij nog bieden? Wat gebeurt er met een object dat steeds opnieuw wordt tentoongesteld? Kunnen we hetzelfde werk steeds maar weer opnieuw tonen op telkens andere plekken?” (Dercon & Buren, pp. 78-79)

Ik geef er de voorkeur aan te antwoorden via m'n werk. Ik hoop dit werk te mogen uitvoeren in functie van de wedstrijd, al zou dit werk ook een eigen leven kunnen leiden en een mooie reeks vormen op verschillende plaatsen in de wereld.

Tot slot. Ik zou u oprecht willen danken voor de tijd die u nam om deze brief door te nemen en willen eindigen met een vraag: Zou u mij uw eerste indruk willen delen? In welke mate is mijn werk actueel?

Ik kijk uit naar uw antwoord en aanvaard iedere reactie, zelfs als dat een stilzwijgen zou zijn.

Ik wens u het allerbeste.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

BIJLAGE I

Lint, 11 maart 2025

Aan de jury van Prijs voor grafiek -
Fonds Hilde Demedts en Jan Dhaese

A: "Wat is je beste werk?"

B: "M'n volgende"

Geachte Jury,

Het insturen van een reeds gemaakt werk voelt als het heropenen van een afgesloten hoofdstuk. De essentie ligt niet in wat geweest is, maar in wat volgt. Dit project stelt voor om niet het bijgeleverde bestaande werk te presenteren, maar de mogelijkheid te creëren voor een nieuw werk; het werk dat ontstaat binnen deze context zal worden getoond en deel uitmaken van een in de toekomst wellicht uitgebreidere reeks van gelijkaardige werken.

Als bijlagen bij deze brief vindt u:

- Een foto van de eerste installatie *Door/ No Door*
- Een detailfoto van de CMYK-zeefdruk *Door/ No Door*
- De ingekaderd zeefdruk, gebruikt bij de eerdere expositie van *Door/ No Door*

Het eerste punt is vastgelegd; het volgende punt zal de richting en het potentieel van de reeks bepalen. Deze inzending biedt de jury de kans om dat tweede punt mede te bepalen en zo het verdere verloop van deze serie.

Wat voorafging

Ruimte, architectuur en hun invloed op perceptie staan centraal in mijn praktijk, in lijn met anderen die kunst als een ingreep in de bestaande context beschouwen. In een eerder in situ project werd de bijgevoegde fotografisch getrouwe CMYK-zeefdruk gemaakt van een deur: de toegangsdeur tot een ruimte waar een tentoonstelling plaatsvond. Deze deur had eerder een sleutelrol in een project dat de impact van architectuur bevroeg—de manier waarop ruimtes en structuren beslissingen impliciet sturen. Zonder fysieke ingreep in het gebouw werd de architectuur via reproductie en compositie plots opnieuw gelezen en betekenisvol gemaakt. Door ook delen van de gevelsteen te zeefdrukken en op de tentoonstellingswand te bevestigen, ontstond een compositie die balanceerde tussen reproductie en ingreep. De mechanische reproductie en fysieke materialiteit lijken plots met elkaar in conflict te staan.

De inzending voor de prijs voor grafiek Fonds Hilde Demedts en Jan Dhaese

De inzending voor deze wedstrijd is niet het bijgeleverde bestaande werk, maar een nieuw werk dat zich binnen dezelfde conceptuele parameters beweegt. Kunst ontstaat pas binnen en door de tentoonstellingscontext; dit project maakt die gedachte tot de kern van het werk.

Het nieuwe werk zou als volgt ontstaan:

- Ik maak een fotografische opname van de deur die toegang geeft tot de ruimte waar de tentoonstelling zal plaatsvinden;
- Hiervan maak ik een fotorealistische zeefdruk in CMYK;
- Aanvullend maak ik zeefdrukken van de muur waarin de deur zich bevindt;
- Ter voorbereiding van de tentoonstelling maak ik (in overleg met de organisatie) ter plaatse een nieuwe compositie gecreëerd met deze elementen. Deze compositie zal mijn inzending zijn voor de prijs voor grafiek Fonds Hilde Demedts en Jan Dhaese.

Ik heb ongeveer een week nodig om dit werk te produceren.

Door het werk te laten ontstaan binnen de tentoonstellingsruimte zelf, wordt de context niet slechts een achtergrond, maar een actief en bepalend onderdeel van het werk. Dit reflecteert niet alleen op de institutionele dimensie van tentoonstellingen, maar stelt ook de vraag hoe kunst haar eigen voorwaarden kan herschrijven.

Hartelijk dank voor uw tijd en aandacht. Ik hoop dat deze brief u kan interesseren en kijk uit naar uw reactie.

Met vriendelijke Groeten,

Afbeelding 15 - Ben Martens. *Projectvoorstel Door / No Door*. 2025. Ingekaderde zeefdruk op papier op gezeefdrukte print verlijmd op muur als achtergrond. Ca. 110x150cm. Foto auteur.

Afbeelding 16 - Ben Martens. *Projectvoorstel Door / No Door*. 2025. Niet ingekaderde zeefdruk op papier Ca. 35x55cm. Foto auteur.

19.3.2025

Re: Chris Dercon

De volgende twee pagina's bevatten een persoonlijke brief van Chris Dercon dd. 19.3.2025 als antwoord op mijn eerdere brief. De brief werd opgenomen met toestemming van de auteur. Chris Dercon haalt in zijn brief integraal een citaat aan van Robert Latta. (Latta, sd)

DERCON Chris

Dear Ben I used this quote a lot when teaching. In so far it depends totally on you, thus choosing a well chosen option, upon making a work cloaked in actuality. Chris

Robert Latta

What did Ludwig Wittgenstein mean by this: "A man will be imprisoned in a room with a door that is unlocked and opens inwards, as long as it does not occur to him to pull rather than push it."

I would explain this remark in terms of options and freedom

The more options you have, the more freedom you enjoy. If an option exists, however, but you do not recognize it, pulling the door open in Wittgenstein's example, then it is not available to you—unless, of course, you luck out and hit on it by chance. Therefore, the more clever you are at recognizing options, the more freedom you enjoy.

That is both true and very important, and I would say it is another argument in favor of getting a good education.

27.3.2025

Daniel Buren

Declaration of Consent

Lint, 27 maart 2025

Daniel Buren

Geachte Heer Buren,

Dag Daniel,

Ik hoop dat deze brief u in een goede orde ontvangt. Ik ontving uw contactgegevens via Luk Lambrecht; hij is vertrouwd met m'n werk als kunstenaar en weet dat zowel uw beeldend werk als uw teksten voor mij een enorme rijke bron aan inspiratie zijn. Ik zou u daar bij deze alvast oprecht voor willen bedanken.

Ik schrijf u deze brief omdat ik u graag enkele vragen zou willen stellen. Ik zou het begrijpen mocht uw tijd u te dierbaar zijn om op deze brief te antwoorden.

Ik schreef deze brief in het Nederlands en vertaalde die daarna naar best vermogen in het Frans.

Door me te verdiepen in uw oeuvre kreeg ik een vollediger inzicht in het begrip en de mogelijkheden van het werken 'in situ'. Het intrigeerde me dat u aan dit lemma in uw boek 'mot à mot' maar enkele regels wijdde. Ik las deze regels als een definitie en als spelregels bij uw werk.

Ik begreep een tijd geleden van Luc Deleu, een Belgisch beeldend kunstenaar en architect dat het, om jezelf niet te verliezen, raadzaam kan zijn om jezelf regels op te leggen. *"Wanneer je jezelf spelregels oplegt, word je bevrijd van keuzestress, word je 'zen', en kan 'de muze' tot je komen. Le Corbusier deed dat ook met zijn kleurenklavier, de modulator en zijn traces régulateurs."* (Deleu, 2023)

Ik las dat werken in situ vooral meer is dan louter een manier van werken. Het werken in situ biedt mogelijkheden; het is ook een noodzaak - een conditio sine qua non voor uw werk. Ik begreep dat de locatie extra mogelijkheden aandient aan een werk en andersom. Het is de bewuste relatie die door u als kunstenaar wordt opgelegd die maakt dat er een gamma aan

mogelijkheden ontstaat en dat niets daarna nog hetzelfde blijft. Het werk wordt beladen met betekenis. De locatie wordt voorgoed getransformeerd. Het is de klemtoon op het actieve proces, eerder dan op het werk als object dat voor mezelf een eyeopener was.

Met deze uitspraak begeef ik me misschien op glad ijs maar ik ontwaar in uw werk ook een deugddoende vereenvoudiging van een schijnbaar complexer wordende werkelijkheid; een evenwicht eerder dan een 'doorslaan naar' tussen wat Walter Benjamin de cultwaarde en de tentoonstellingswaarde noemt. Het is belangrijker dat iets er 'is' dan dat het gezien wordt. (Benjamin, 2022) Misschien is het dit of misschien is het mijn oorspronkelijke opleiding tot burgerlijk ingenieur architect die maakte dat ook het begrip 'degré zero' me bleef achtervolgen na één van uw interviews. (Guichard, 2000) Het begrip deed bij mij een echo weerklinken aan 'less is more' - Ludwig Mies van der Rohe - en 'form follows function' - Louis Sullivan - maar dan als een meer fragiele leidraad; een meer existentieel doel.

Ik kom stilaan tot mijn vraag. Soms tracht ik '*met woorden op de vuist te gaan*'. (Lambrecht, 2024) Wanneer ik woorden zoek om m'n eigen werk te ondersteunen kom ik de laatste tijd op pogingen als 'minimaal' en 'disruptief'.

Minimaal omdat ik meer en meer tracht tot de essentie te komen en alle ballast overboord te gooien. Disruptief omdat ik toeschouwers uit hun comfortzone tracht te halen en ze anders naar de dingen, de ruimte, de locatie, het werk wil laten kijken. Wellicht dekken deze woorden de lading nog niet helemaal. Daar heb ik voorlopig vrede mee. Ik blijf zoeken en kom stilaan tot mijn vraag. Soms stel ik me bij het maken van een werk luidop de vraag: wat zou Daniel Buren hiervan denken? Welke mogelijkheden zou hij me willen tonen om locatie en werk nog meer op elkaar te doen ingrijpen? Zou hij het überhaupt de moeite waard vinden om te bekijken? En hoe ver zit ik nog van de Degrée Zero?

Ik zou u daarom graag m'n meest recente expositie willen tonen. Ik ben me ervan bewust dat dat een onmogelijke opgave is. Beelden, tekst en uitleg bij en expo zijn zelden evenwaardig aan de tentoonstelling zelf. Maar toch. Ik doe een poging in bijlage bij deze brief.

Tot slot. Ik zou u oprecht willen danken voor de tijd die u nam om deze brief door te nemen. Ik zou heel graag vernemen wat uw eerste indruk is. Ik kijk uit naar uw antwoord en aanvaard iedere reactie, zelfs als dat een stilzwijgen zou zijn.

Ik wens u het allerbeste.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

BIJLAGE I

Op 13 maart 2025 sloegen 7 kunstenaars, waaronder ikzelf, de handen in mekaar om een gezamenlijke expositie te organiseren in ‘De Kuil’ In Hasselt. De expositie ging door op donderdag 20 maart 2025. Het concept was eenvoudig; we zouden daadwerkelijk samen werken aan de tentoonstelling. Er heerste een wederzijds vertrouwen. We legden het lot van ons werk in elkaars handen. Om het idee te bekrachtigen ondertekenden we een handgeschreven document waarin we dit engagement bevestigen.

De deelnemers waren Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallah, Milan Gillard², Lune Marchal, ikzelf (Ben Martens) en Wataru Sato.

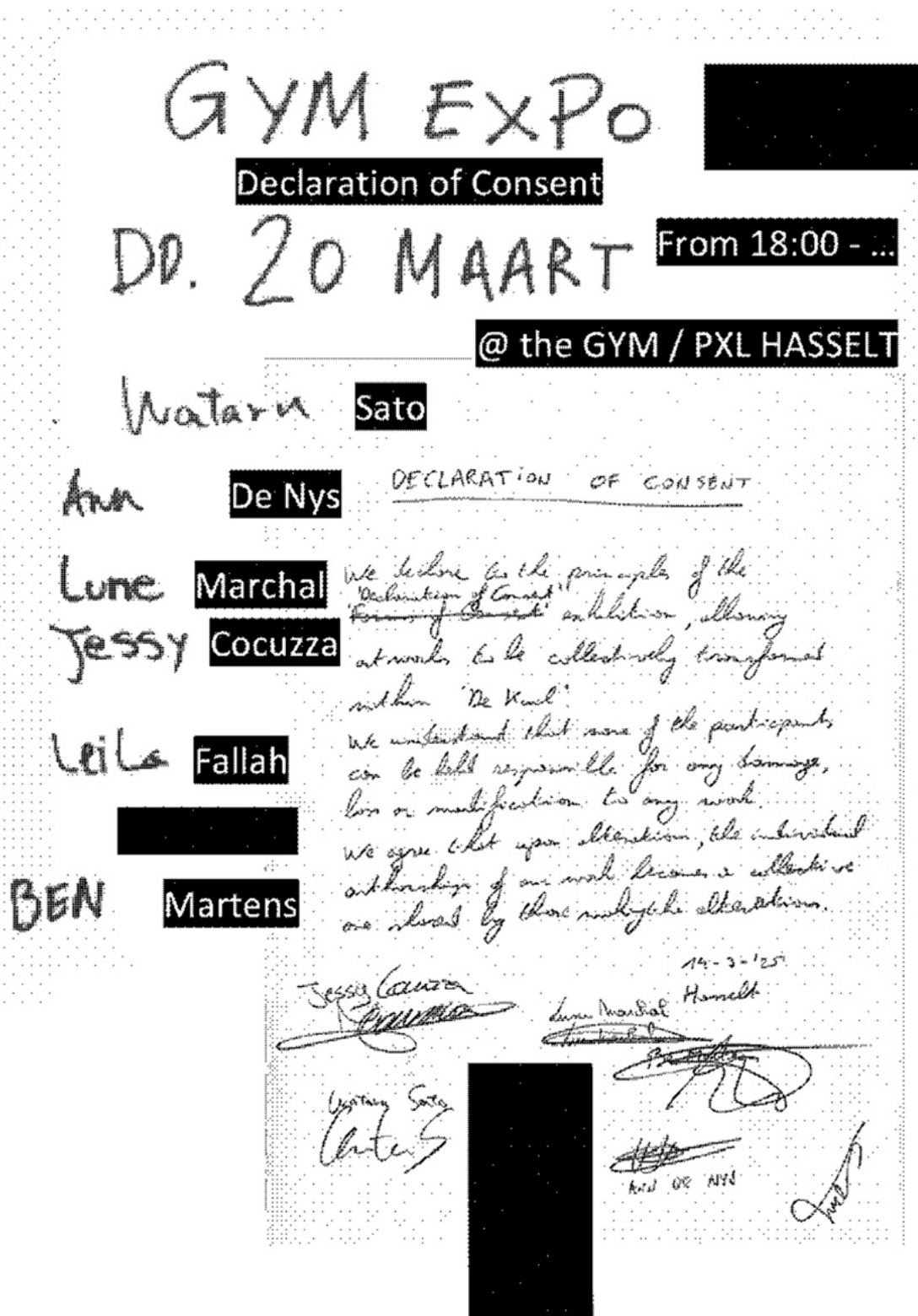
De verklaring:

“We declare to the principles of the ~~‘Forms of Consent’~~ ‘Declaration of Consent’ exhibition, allowing artworks to be collectively transformed within ‘De Kuil’.

We understand that none of the participants can be held responsible for any damage, loss or modification to any work.

We agree that upon alterations, the individual authorship of our work becomes a collective one shared by those making the alterations.”

² Milan Gillard ondertekende de intentieverklaring maar haakte nog voor de opening van de tentoonstelling af.

Afbeelding 17 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallah, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Affiche 'Declaration of Consent'. 2025. Foto auteur.

De Kuil is een tentoonstellingsruimte in Hasselt (België). 'De kuil' vertaalt zich letterlijk als 'de kuil'. De tentoonstellingsruimte ligt anderhalve meter lager de begane grond vanwaar de locatie goed te overzien is. De ruimte is toegankelijk via één eenvoudige trap.

Ik voelde de noodzaak om deze ruimte als eerste onder handen te nemen.

Afbeelding 18 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. *Tentoonstelling 'Declaration of Consent' (in opbouw)*. 2025. Foto auteur.

1.

De kuil is een ruimte die je meteen kan overschouwen wanneer je binnenkomt. Ik wilde het binnenkomen uitstellen en bouwde een wand die het zicht aanvankelijk blokkeert. De schaal van de extra hoge wand gebruikte ik om een vier meter hoge ‘muurschildering’ te maken – onzichtbaar bij het binnenkomen. Ik gebruikte behangerslijm en een gezeefdrukt motief van de bakstenen muur van het gebouw zelf als basismateriaal. Als beeld startte ik van het afgeknotte ruitvormige veelvlak van Dürers ets *Melancholica*. Dat leek me in deze door perspectief beheerste ruimte een mooi uitgangspunt. Eén van de vlakken liet ik leeg. Een ander vlak schilderde ik helderrood. Dat gebeurde gewoon zo.

2.

Eens voorbij de wand zou je normaal gezien de trap afwandelen, de kuil in. Voor de gelegenheid timmerde ik de toegang dicht met schroothout en vermomde dit als muur. Ik bevestigde een plakkaat met daarop hetzelfde bakstenen motief en een helrode pijl naar het vervolg van de ‘promenade architecturale’ en de nieuw gemaakte toegang tot de kuil.

Afbeelding 19 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Tentoonstelling 'Declaration of Consent'. 2025. Foto auteur.

3.

Een ladder vormt de nieuwe toegang tot de kuil. Je kijkt in vogelperspectief neer op de kuil, keert je rug er naartoe en daalt de ladder af. Terwijl je de ladder afdaalt krijg je het onleesbaar neer gekribbelde contract te lezen.

Afbeelding 20 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. *Tentoonstelling 'Declaration of Consent' (in opbouw)*. 2025. Foto auteur.

4.

Het ingrijpen op mekaars werk heeft iets fysieks en uiterst tastbaars. Niemand van ons had dit in zijn eentje kunnen verwezenlijken.

De bewuste acties in de kuil deden de locatie transformeren en gaven er een nieuwe betekenis aan. Zowel de werken, als de locatie als de kunstenaars gingen in interactie met mekaar.

Ik voelde de noodzaak om over dit alles een bijkomend immaterieel verbindend deken te leggen. Iets dat tegelijk voor frictie zou zorgen. Ik installeerde twee geluidsbronnen in twee tegenovergestelde hoeken waaruit continu, in willekeurige volgorde en met intervallen tussen de 5 en de 10 seconden telkens 'yes' of 'no' werd gezegd door een aangename neutrale zachte vrouwenstem. Het had iets irritants, iets dat zelfs niet-misofonen tot wanhoop kon drijven. Ik wilde aantonen dat ja en neen evenwaardig konden zijn; dat de achtergrond even belangrijk is als de voorgrond, het werk even belangrijk als de locatie. De overvloed aan mogelijkheden tussen ja en nee, de constante artistieke twijfel, iemand gek kan maken; en tegelijk is het een blijvende bron aan inspiratie. De locatie biedt houvast.

5.

Het viel me op dat ik vooral wilde initiëren; de locatie een richting wilde geven. Anderen reageerden hierop. Actie. Reactie. Enzovoort. Enzovoort.

Afbeelding 21 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. *Tentoonstelling 'Declaration of Consent'*. 2025. Foto auteur.

Afbeelding 22 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. *Tentoonstelling 'Declaration of Consent'*. 2025. Foto auteur.

4.4.2025

Daniel Buren

Ingreep bij Städelshule

Ingreep bij Kunsthalle Portikus

Frankfurt, 4 april 2025

Daniel Buren

Geachte Heer Buren,
Dag Daniel,

Ik hoop dat ook deze brief u in een goede orde ontvangt, na mijn eerdere brief van 27 maart jongstleden. Ik ben momenteel op een studiereis in Frankfurt am Main. Voor ik vertrok maakte ik een aantal zeefdrukken die ik op de juiste plekken in de openbare ruimte wilde ophangen. Ik was de hele tijd gewapend met m'n rollen papier, behangerslijm en een kwast.

Ik hing m'n eerste werk bij nacht op tegen de tuinmuur van de Städelschule, de 'Hochschule für Bildende Künste'. Hoewel de nacht me hulde in een welgekomen duisternis, durf ik toegeven dat de weinige geluiden die ik hoorde me meer angst inboezemde dan de ruwe stations- en hoerenbuurt die ik in m'n eentje moest passeren om er te geraken.

De volgende namiddag bleek m'n werk al vakkundig te zijn verwijderd. Jammer. Ik documenteerde wel de achtergelaten sporen.

Tijdens de tweede nacht hing ik m'n werk op bij de ingang van 'Kunsthalle Portikus' midden van de oude brug over de Main. De drukte van de toeristen op de brug deed me meer focussen op het werk dat me te doen stond. Al was ik ook wel blij – voldaan- eens het klaar was.

Gaat dit spanning ooit over?

Ik wens u het allerbeste.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

Afbeelding 23 - Ben Martens. *Ingrep bij Städelschule, Frankfurt am Main. 2.4.2025.* Aangeplakte affiches, zeefdruk op papier.
Foto auteur.

Afbeelding 24 - Ben Martens. *Ingrep bij Städelschule, Frankfurt am Main. 3.4.2025.* Verwijderde affiches. Foto auteur.

Afbeelding 25 - Ben Martens. *Ingreef bij Kunsthalle Portikus, Frankfurt am Main. 3.4.2025.* Aangeplakte affiches, zeefdruk op papier. Foto auteur.

Afbeelding 26 – Ben Martens. *Ingryp bij Kunsthalle Portikus, Frankfurt am Main. 3.4.2025. Aangeplakte affiches, zeefdruk op papier. Foto auteur.*

31.4.2025

Nadia Sels

Lint, 31 maart 2025

Nadia Sels

Geachte Mevrouw Sels,
Dag Nadia,

Ik schreef onlangs een brief aan Chris Dercon. Ik las van hem het boek *'Ik zou een museum willen maken waar de dingen elkaar overlappen'* en was gebiologeerd door de schat aan inzichten die ik daarin vond. Het deed me even stil staan en me de vraag stellen in welke mate m'n eigen werk als kunstenaar actueel is. Chris Dercon antwoordde me in de vorm van een citaat. Ik voeg u in bijlage zijn e-mail toe - ontdaan van alle ballast; puur tekst – dat beeld vond ik wel mooi.

Ik schreef Dercon onder andere dat ik als kind altijd al jaloers kon zijn op de jongen of het meisje in de klas die de juiste vragen wist te stellen. Ik kwam daar vaak niet toe omdat ik net als Bruce Nauman voor elke regel het tegenovergestelde probeer te vinden (Dercon & Naumann, 2000, p. 112); Of zoals Peter Morrens het verwoorde in zijn audiotour bij z'n expo 'OEEEEEEUUUVVRE' in Museum M in Leuven dat je als kunstenaar soms het gevoel hebt een catalogue raisonnée van alles te willen maken en pas op het einde van je leven zal ontdekken waar je het over hebt gehad? (Morrens, 2024)

Recent las ik dat ook over Duchamp dat kunst volgens hem over de ontbrekende schakel gaat; en niet over de schakels die al bestaan (Geers, 2024, p. 82). Het vinden van de antwoorden is misschien wel minder belangrijk.

In welke mate moet je als kunstenaar zelf de antwoorden kennen op de vragen die je werk stelt? In welke mate ken je zelf de vragen? Of moet je net als je publiek keer op keer geactiveerd worden en op zoek naar de antwoorden in de combinatie van werk en werkelijkheid?

We ontmoetten mekaar al enkele keren tijdens jurymomenten op PXL MAD School of Arts in Hasselt. Naast de mix aan gevoelens die met zo'n jury gepaard gaat, waren het vaak jòu vragen die me bijbleven; of de passie waarmee je je eigen gedachten en vragen tegenover anderen verdedigde.

Je laatste vraag aan me was 'Ben jij een kunstenaar'. Ik vond die vraag best confronterend. Wellicht omdat ze me irrelevant leek. Maar feit dat je me die vraag stelde, betekent mogelijkerwijs het tegendeel. Net zoals Chris Dercon me antwoorde met het citaat van iemand anders, heb ik u toen geantwoord met een citaat van Bob Van Reeth. Hij vertelde me ooit tijdens een gesprek dat 'architectuur een alibi is om met het geld van anderen uw eigen goesting te doen.' Ik citeer het hier vrijelijk maar ik heb aan jou toen verteld dat ik kunst ook beschouw als een alibi om m'n eigen goesting te doen. Ik weet niet of dit antwoord helemaal klopt. Ik heb nog geen beter antwoord gevonden.

De reden dat ik je schrijf - met mijn afstuderen in het verschiet; omdat ik denk dat jij diegene was in de klas die telkens de juiste vraag wist te stellen.

Nadia, als je naar m'n werk kijkt, welke vraag denk jij dat ik me als kunstenaar zou moeten stellen? En welke vraag moet ik me misschien wat minder stellen? Of is de vraag stellen gelijk aan de vraag beantwoorden?

Ik ben heel benieuwd naar je reactie.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

13.4.2025

Sarah Smolders

Lint, 13 april 2025

Sarah Smolders

Geachte Mevrouw Smolders,
Dag Sarah,

Ik stel me even voor. Mijn naam is Ben Martens. Ik ben architect en beeldend kunstenaar. Ik schrijf momenteel een masterscriptie met Luk Lambrecht, van wie ik uw contactgegevens ontving, als mijn promotor. Ik maak u bij deze ook zijn hartelijke groeten over. Behalve Luk wezen ook Lisa Vlaemminck en Frederik Vergaert me, onafhankelijk van elkaar, op mogelijke verwantschappen tussen uw en mijn werk. Ik begrijp intussen waar die gedachte vandaan komt. Bijzonder is dat waar ik andere kunstwerken ‘gewoon’ kan bekijken, ik me bij uw werk vooral veel vragen stel - verschillen zie; wellicht door een bijzondere grond van overeenkomst.

Tot voor kort kende ik uw werk enkel van foto's. Ik zag het pas gisteren voor het eerst met m'n eigen ogen tijdens 'Painting after Painting' in het S.M.A.K. in Gent. Ik nam de tijd en liet het langzaam tot me doordringen. U nam als enige kunstenaar een volledige zaal in. De ingrepen die u deed lijken op het eerste gezicht minimaal. De canvassen zijn leeg. En toch voel je na een tijd een overvloedige aanwezigheid van uw werk in de ruimte / van de ruimte. Ik denk dat ik uw werk geen oneer aandoe door te stellen dat ik me er op een curieuze manier door omsingeld voelde – bijna bedreigd.

Enkele weken geleden schreef ik een brief aan Daniel Buren. Buren is één van de kunstenaars waar Luk Lambrecht naar verwijst wanneer hij schrijft over de '*volle leegte*' van uw sitespecifieke werk. (de volle leegte van Sarah Smolders, 2024) En hoewel Buren misschien een interessant baken voor uw werk geweest kan zijn, heb ik het gevoel dat uw werk fundamenteel anders is en dat sitespecifiek en in situ niet per definitie hetzelfde hoeven te zijn.

In een tekst op uw website schrijft Bernhard Rüdiger op een gegeven ogenblik: “*The painting of Sarah Smolders places us in the presence of the place.*” (Rüdiger, 2018) Dit sluit nauw aan bij hetgeen Frederik me vertelde wanneer hij sprak over de haast fysieke gewaarwording die hij ondervond, ter plekke, de eerste keer dat hij uw werk zag aan het HISK. (Vergaert, 2025) Waar Buren schrijft dat de site het werk transformeert en het werk de site voorgoed verandert lijkt de klemtoon bij uw werk nog explicieter op de toeschouwer te liggen als schakel tussen werk en site. (Buren, 2002, p. 115) Het is niet zozeer het werk of de site, maar de toeschouwer die na de ontmoeting met uw werk voorgoed veranderd de zaal verlaat. Pierre Huyghe vertelde in een interview dat een ontmoeting een afwijking (a deviation) zou moeten zijn. (Rafael, 2013, p. 19) Mij heeft de ‘omweg’ in ieder geval heel veel deugd gedaan; en ik heb een rotsvast geloof in omwegen en zijsporen. Ik wil u daar oprecht voor danken; en kom stilaan tot mijn vragen.

Ik beluisterde een interview op Radio 1 tijdens het programma Culture Club zo ongeveer een jaar geleden. De presentator Bent Van Looy stelde u toen de vraag of u nog “*een ruimte kan binnenkomen zonder meteen een werk of een ingreep in uw hoofd te hebben*”. U antwoordde toen dat dat ‘moeilijk’ was. Dat het ondertussen “*een manier van kijken*” is, “*een praktijk*”. “*Het is een soort van continuïteit die het aanscherpt om met die ruimtes te werken.*” (Smolders, 2024)

Ik vraag me af – wat zet u aan tot het maken van een werk? Hoe verhouden atelier en tentoonstellingsplek zich ten opzichte van mekaar?

Een ander vraag is hieraan verwant en heeft te maken met het feit dat ik uw werk meestal een ruimte zie overnemen – solo - tot in de puntjes uitgedacht. In welke mate is die beschermde omgeving van de tentoonstellingsruimte noodzakelijk voor uw werk of zou u de invloeden van de buitenwereld durven toelaten? Hoe zou uw werk zich verhouden tegenover andere kunstenaars; of interventies op uw werk?

Tot slot. Ik zou u oprecht willen danken voor de tijd die u nam om deze brief door te nemen. Ik kijk uit naar uw antwoord. Ik hoop dat deze brief het begin kan zijn van een correspondentie, een gesprek of een atelierbezoek. Ik aanvaard sowieso iedere reactie, zelfs als dat een stilzwijgen zou zijn.

Ik wens u het allerbeste.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

17.4.2025

Sarah Smolders

Postscriptum

Lint, 17 april 2025

Sarah Smolders

Dag Sarah,

Ik zou je willen bedanken voor ons heel fijne, inderhaast geregelde gesprek van afgelopen maandag in je Atelier in Brussel Noord. Ik wil me meteen ook verontschuldigen. Blijkbaar duurde ons gesprek twee en een half uur! Wat vliegt de tijd wanneer je je amuseert. Duizendmaal dank voor je generositeit.

Ondanks het gevaar dat bepaalde gedachten zouden verdwijnen, heb ik ons gesprek enkele dagen laten bezinken.

We spraken over jouw en mijn werk; je werk in het S.M.A.K.; over m'n scriptie; zelfzekerheid en twijfel; over het onevenwicht tussen kunst en publiekswerking; de overdreven focus op subsidies; je 'nieuwe' atelier; ondernemerschap als kunstenaar; dat deadlines belangrijk zijn; dat Netwerk Aalst een top-plek is als kunstenaar; dat je er écht altijd naar moet streven om het meest scherpe werk af te leveren dat je in je hebt; dat je ervan houdt om heel veel tijd aan je werk te geven; dat je werk vooral licht moet blijven in je hoofd; dat je maar wat graag in dialoog gaat met andere kunstenaars, mocht je die kans meer krijgen; dat onderzoeksvragen overschat worden en dat werken minstens zo belangrijk is ... minstens! (lach)

Verder noteerde ik interessante artiesten;

Natasja Mabesoone, ook op Painting after Painting;

Vaast Colson met z'n oudere werk 'Jules Verne';

Decoratelier - Jozef Wouters;

Adrien Tirtiaux;

Laura Muyldermans die de tentoonstelling 'bouwaanvraag' heeft lopen bij 019 in Gent.

Ik doe m'n best om er nog te geraken;

Willem Oorebeek, een tijdje geleden gezien in het Wiels in Brussel,

Het boek Brick Index - met een fantastisch essay van Rick Poynor. Ik heb het besteld.

Interessante gedachten: 'residuele objecten', 'hybride praktijk' en 'positief twijfelen';

En hiermee vat ik wellicht nog niet de helft samen.

Sarah, ik leerde je kennen als een gepassioneerde kunstenares en een gedreven docente. Je liet me gemotiveerd achter met enkele belangrijke vragen. Vragen die ik in alle eerlijkheid nogal heb gehoord maar die jij ingang deed vinden.

Het viel je al snel op dat ik heel veel interesses heb - en dat dat 'ok' is. Je vertelde me dat het belangrijk is dat 'je je nooit maar één vraag mag stellen in je atelier'. Maar naast die vele interesses is het belangrijk voor jezelf, maar vooral ook voor het publiek, om enkele ankerpunten te definiëren. Wat is het dat ik mijn publiek wil bieden? Naar die ankerpunten ga ik nu op zoek.

Dankjewel! Ik wens je het allerbeste.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

Postscriptum

Ik maak werk dat ontstaat uit noodzaak.
Geen dwingende reden,
maar een drang om te begrijpen
waar ik ben.

In ruimte.
In tijd.
In verhouding tot wat voorafging;
en wat achterblijft.

Tussen architectuur en beeldende kunst
zoek ik naar sporen;
naar structuren die verdwijnen;
naar wat zich toont door afwezigheid.

Ik geloof in het pad;
niet in de weg.
In de omweg,
de stilstand,
de vergissing.

Ik wil geen antwoorden geven,
maar vragen stellen.
Geen ruimtes vullen,
maar openen.
Geen betekenis afdwingen,
maar ruimte maken voor aandacht.

Mijn werk wil niet overtuigen,
het wil aanwezig zijn.

Misschien is dat wat ik mezelf en anderen wil bieden:
de mogelijkheid om te verdwalen;
Om te blijven zoeken;
Om even niets te hoeven weten –
en precies daarin
iets te vinden.

27.4.2025

Jean Katambayi Mukendi

Lint (België), 27 april 2025

Jean Katambayi Mukendi

Geachte Katambayi Mukendi,
Dag Jean,

We spraken mekaar enkele weken geleden op PXL Hasselt. Luk Lambrecht stelde ons aan mekaar voor in het atelier van Vrije Grafiek. We spraken kort over het mobiele zeefdrukatelier dat ik bouwde en over m'n plannen om hier een meer praktische reisversie van te maken – wie weet tot in Lubumbashi. We zouden contact met mekaar opnemen, maar zoals dat zo vaak gaat stonden allerlei oninteressante praktische beslommeringen dat in de weg.

Ik zie dat u morgen (maandag) een lecture performance geeft bij BAC ART LAB in Leuven. Dat lijkt me een ideale gelegenheid om mekaar (ervoor of erna) nog eens te treffen. Ik heb me intussen verder kunnen verdiepen in uw werk en merk enkele bijzondere en interessante overeenkomsten – potentieel synergiën.

Op dit eigenste momenteel schrijf ik een scriptie over m'n eigen werk en ankerpunten voor m'n praktijk in de wereld om me heen. Deze en andere brieven zullen hier deel van uit maken. Ik zou u heel graag opnieuw een meer inhoudelijke brief schrijven nadat ik uw lecture performance heb gezien en we mekaar eventueel kort hebben gesproken. Ik ben ervan overtuigd dat mijn hoofd, dat nu één snelkookpan aan linken en verbanden is, dan wat meer structuur heeft kunnen brengen en een stabiel fundament kan bieden voor een verdere correspondentie – of wie weet een samenwerking in de nabije toekomst. Dat zou een hele eer voor me zijn.

Tot slot. Ik zou u oprecht willen danken voor de tijd die u nam om deze zeer last-minute gestuurde brief door te nemen. Ik kijk uit naar uw antwoord, uw lecture performance en ons mogelijke gesprek morgen.

Ik wens u alvast het allerbeste.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

30.4.2025

Jean Katambayi Mukendi

Lint (België), 30 april 2025

Jean Katambayi Mukendi

Geachte Heer Katambayi Mukendi,
Dag Jean,

Het is intussen twee dagen sinds we mekaar spraken na uw Lecture Performance bij BAC ART LAB in Leuven. Ik kwam naar uw lezing uit fascinatie voor uw werk en met als eerste doel om u beter te leren kennen en om uw werk beter te begrijpen. In twee instantie hoopte ik de raakvlakken tussen uw en mijn werk beter te kunnen benoemen.

Als ik het goed begrijp heeft u een immens brede interesse in technologie, elektriciteit, mechanica, wetenschap, meetkunde, wiskunde, economie, ... enzovoort. Het is duidelijk dat de manier waarop u aan het grote publiek wordt voorgesteld - als een elektricien die uiteindelijk een kunstenaar blijkt te zijn - slechts een ankerpunt is, zodat het publiek het noorden niet zou verliezen in uw weelderige gedachten. U gebruikt al uw kennis met als doel om een taal te vinden, om zoals Luk het zegt "*met woorden op de vuist te gaan*" (Lambrecht, 2024), om sociaaleconomische vaststellingen en kritieken onder woorden te kunnen brengen en te delen met het publiek. In de inleiding op de lezing werd verteld, en ik moet helaas parafraseren, dat u "*onderhandelt met de shortcuts die u ontdekt in de wereld*" (Katambayi Mukendi, 2025), vaak over sociaaleconomische thema's. De notie van onderhandelen (en woord dat u plots ook in het Nederlands gebruikte doet uw werk meer eer aan dan het verhaal over de elektricien.

Ik stelde u na de lezing de vraag in welke mate u start vanuit een fascinatie voor techniek of vanuit een sociale interesse. Ik moet toegeven dat ik uw antwoord niet helemaal begreep. En dat is ok. Of laat u bewust openingen in uw antwoorden? Het is de meerlagigheid, maar ook

de (schijnbare?) gaten in uw betoog, de ruimte voor interpretatie die u en uw publiek gaande houden.

U zette heel gepast de toon door uw lezing te starten met de zin “*It is not mathematic. It is art.*” (Katambayi Mukendi, 2025) En dat bleek al snel. Iemand wees u op mogelijk ontbrekende cijfers in uw eigen systeem, de Mukendi-reeks:

$$1 - 7 - 19 - 37 - 61 - 91 - 127 - 169 - 217 - 271 - \dots;$$

Waarmee u eenzelfde bijdrage aan de wereld nastreeft als Fibonacci. U was niet van slag maar reageerde enthousiast op de vraag! De vraag was voor u het begin van een gesprek.

“*No questions – conversation.*” (Katambayi Mukendi, 2025)

Ik kan uw lange antwoord op m’n vraag niet herhalen, maar als ik u goed begrepen heb zou bovenstaande steek moeten houden en wil ik u danken voor de fantastisch leerrijke avond.

We houden beide van structuren U zoekt houvast in wiskunde en logica, ik ontwaar die als architect-kunstenaar in de fysieke ruimte en in architectuur. We zien beide dat structuren niet neutraal zijn maar dwingend met een vaak persoonlijke, maar ook een bredere sociale en economische impact. Dat laatste is in uw werk meer expliciet aanwezig dan bij mij.

Tegelijk gebruiken we ondanks een liefde voor structuur allebei omwegen en dwaalsporen; gaan we op zoek naar foutjes in het systeem; stellen we dingen in vraag eerder dan we een antwoord bieden.

We houden beide van het onaffe; meer van de vraag dan van het antwoord; van het gesprek. Ik denk dat we beide op zoek gaan naar poëzie in de foutjes van de functionaliteit.

Met en lichte zin voor overdrijven heb ik het gevoel dat wij een parallelle kijk hebben op twee kanten van iets zo caleidoscopisch als het universum. We zijn daarin wellicht niet uniek. Maar toch. Ik zou graag Maud Vanhauwaert, een Vlaamse dichteres, citeren omdat ze dat doet met de vlijmscherpe juistheid van de wiskunde.

*“Er komt een vrouw naar mij toe. Ze zegt
‘Wij zijn evenwijdig, raken elkaar in het
oneindige, laten we rennen.’ En we ren-
nen. Met onze armen zwaaien wij een
maat die bij ons past _”*
(Vanhauwaert, 2014)

Jean, normaal gezien sluit ik een brief af met een bedanking en geef ik aan dat ik open sta voor eender welk antwoord, zelfs als dat een stilzwijgen zou zijn. Dat ga ik nu niet doen. Ik wil u uiteraard bedanken. Maar ik zou u willen vragen of u met mij in gesprek zou willen gaan, samen te rennen op die twee evenwijdige dwaalsporen... We geloven beide dat er zich op het snijpunt van twee lijnen, vooral wanneer die evenwijdig lopen er zich een oneindig universum kan openen.

Ik wens u alvast het allerbeste en kijk uit naar uw reactie,

Ben Martens

Afbeelding 27 - Jean Katambayi Mukendi op 28.4.2025 tijdens de Lecture Performance bij BAC ART LAB in Leuven. Foto auteur.

2.5.2025

Luk Lambrecht

(TUSSENTIJD BESLUIT)

Lint, 2 mei 2025

Luk Lambrecht

Dag Luk,

Met de deadline voor de masterthesis in het vizier las ik de afgelopen dagen opnieuw al m'n brieven en nota's. Ik las ook het addendum dat ik twee jaar geleden al schreef bij m'n bachelorpaper – een addendum dat als aanvulling diende bij m'n ingediende werk destijds.

“Het was eerder toevallig dat ik gaandeweg ontdekte dat mijn drijfveer zich dicht bij het medium architectuur bevond dan ik zelf altijd wilde toegeven. Ik dacht afstand te moeten nemen van architectuur om vrijheid te vinden, zoals ik die ervaar in mijn fietsvakanties. Ik herontdekte dat architectuur niet alleen een door administratie verlammende bezigheid is, maar ook een heel abstractie dimensie heeft. Het is een mentale oefening om met ruimte om te gaan.” (Martens, 2023)

“Het is dankzij het onderzoek voor m'n paper dat ik tot bepaalde inzichten ben gekomen; Inzichten die zich daarna pas hebben vertaald in werk. Ik beschouw de verdediging van mijn paper dan ook als een addendum aan m'n paper.” (Martens, 2023)

Het blijkt niet de eerste keer dat ik iets wil toevoegen aan wat voorafging - Een postscriptum. Een postpostscriptum. Een *postscriptum ad infinitum*. Ik denk dat ook deze thesis pas na het jurymoment kan aanvangen met volledig zijn. Ik presenteer je dan ook graag dadelijk mijn tussentijdse conclusies. Het zal je niet verbazen dat mijn conclusies vragen zijn.

Ik heb zoals je weet niet één duidelijke onderzoeksvraag gesteld. Ik heb m'n anker uitgegooid. Ik ging op zoek naar vaste grond. De focus op één vraag zou me mank doen lopen in m'n denken en in m'n maken. Daarom heb ik mezelf en anderen verschillende vragen gesteld.

Niet op alle brieven kreeg ik een antwoord. Dat is jammer. En ook weer niet. De vraag stellen is vaak even belangrijk als – of staat zelfs gelijk aan - de vraag beantwoorden. De brief aan Nadia Sels is daar een voorbeeld van en voelde aan als een kantelpunt.

Na dit kantelpunt had ik een fantastisch gesprek met Sarah Smolders. Ze nodigde me nog dezelfde dag uit nadat ik haar mijn brief bezorgde. Ik denk dat Sarah iemand is met wie ik op dezelfde golflengte zit. Zij is ook een kunstenares die *nu* actueel is – los van trends waar ik niets mee heb. Misschien daarom ook dat ik haar, een ook voor haar, relevante vraag wist voor te leggen - En zij bij mij zo snel bepaalde inzichten ingang deed vinden.

Jean Katambayi Mukendi schreef ik pas na z'n lecture performance in Leuven. Bij hem voelde ik een zekere magie en gelaagdheid die ik in de nabij toekomst nog heel graag met hem zou bespreken.

De conclusie van deze thesis zijn geen antwoorden. Het zijn vragen. Vragen waarvan ik hoop het antwoord niet te snel te vinden. Vragen die mij (en m'n publiek) houvast zullen geven.

Vraag 1. Hoe beïnvloedt architectuur ons gedrag, vaak zonder dat we het beseffen?

Vraag 2. Wat gebeurt er wanneer architectuur of de functie van een ruimte of een plek – of van een object wordt ondermijnd?

Vraag 3. Wat blijft er over als ik al het overbodige weglaat? Is er zoiets als een 'degré zéro' in mijn werk? Is less more?

Ik ontdekte dat wanneer ik schrijf er andere nuances op de voorgrond treden dan wanneer ik creër. Het valt me op dat ik al schrijvend meer aandacht heb voor architectuur. Wanneer ik creër komt ook dadelijk de gedachte aan vergankelijkheid in me op. Schrijven lijkt me een daad van lezen te zijn, van afstand nemen en van structuren zoeken. Maken gaat eerder over de verandering, tijdelijkheid en vergankelijkheid. Ook dat is een inzicht dat ik nog een plaats moet geven in m'n praktijk.

Ik beschouw deze thesis meer en meer als een werk.

Ik beschouw het niet als af.

Ik hoop m'n mening nog vaak te mogen herzien en in dialoog te kunnen gaan. Ik gooi in de toekomst nog meer m'n anker uit. Ik kom dichterbij en dichterbij tot waar ik wil zijn.

Luk, ik zou je oprecht willen bedanken; meer willen bedanken dan ik kan in een brief. Je bood me steun en weerstand op de meest onmogelijke momenten. Je deed suggesties en legde verbanden die ik zelf nog niet zag. Je liet me doen. Je bent een gepassioneerd mens in meerdere opzichten. Dankjewel voor alles.

Met vriendelijke groeten,

Ben Martens

3.5.2025

Re: Luk Lambrecht

De volgende twee pagina's bevatten een persoonlijke brief van Luk Lambrecht dd. 3.5.2025 als antwoord op mijn eerdere brief. De brief werd opgenomen met toestemming van de auteur.

Brussel, 3 mei 2025

Beste Ben,

Als “promotor” van jouw scriptie is het ongewoon dat ik (kort) antwoord op een brief. De noodzaak is sterker dan de geplogenheden.

Op de tentoonstelling “Early Andy Warhol” in de PXL-MAD Gallery (feb/maart 2025) liet ik op een witte muur een citaat uit 1975 zwart op wit van Warhol aanbrengen die meteen de essentie van jouw zigzaggend parcours benadert langsheen het lerend en ervarend proces dat de jouwe typeert.

“The most exciting attractions are between two opposites that never meet”.

Het balanceren tussen kunst en architectuur en hierin de mogelijkheden realiseren die het snijpunt kruisen van wat kan en niet kan, blijft een hamvraag dat jouw kunstenaarschap ‘triggert’ en bezig blijft houden. In tijden van overvolle beeldproductie zonder quasi kritische analyse, is het maken van zinvolle kunst een uitdaging waarin nabeelden van het kijken in de achteruitkijkspiegel van de kunst, de platwalsende opkomst van AI en de turbulente politieke omwentelingen - het actuele punt van creatie an sich ferm onder spanning zet.

De opleiding die een student begeleidt naar het kunstenaarschap is vergelijkbaar met een sjerpa-tocht die naar plekken kan leiden zonder verifieerbare pijlen langs de paden.

De idee van “we are lost” desemt in de gehele samenleving en produceert realiteit waarin feiten en leugens inwisselbaar worden. De kunst is al lang geen romantisch domein meer maar een ‘harde’ wereldwijde business.

Jouw werk is efemeer en schrijft zich in een traditie van belangwekkende kunstenaars die toen in hun tijd opboksten tegen alle mogelijke vormen van conservatieve burgerlijkheid. Jij neemt met graagte hun strategieën onder de loep, als een ontsnappingsroute om niet in het spoor te lopen van de traditionele eisen die vooral worden afgetakt uit de logica van de inmiddels almachtige kunstmarkt.

Het autonome kunstwerk zegeviert in onzekere tijden; autonoom als veelal picturaal “gekaderd” en zich zelfstandig indekkend tegen bedreigende en als onaangenaam ervaren lekken vanuit de buitenwereld.

Jouw werk poogt binnen de academie-muren én extramuros zich als een verzet te manifesteren; je sluit zelfs letterlijk poortjes en deuren af die jouw student-collega’s een standpunt doen uitlokken of je plakt wild om je heen gezeefdrukte details van muren op symbolische plaatsen/gebouwen. Het kadert allemaal in een proces van reflectie op wat Mario Merz ooit zo mooi in een neowerk liet oplichten “Che Fare”.

Albert Einstein poneerde deze bekende quote: “There are no fixed points in space”. Als architect ben jij met dit citaat vast vertrouwd! Via briefwisseling ging je tijdens het

scriptie-jaar nerveus op zoek naar dialoog met denkers én kunstenaars en koester je een artistieke praktijk waarin de tijdelijkheid een prominente plaats opeist in tegenstelling tot wat ‘gefixeerde ruimte’ betreft in jouw praktijk als architect.

Het resultaat van jouw scriptie is een doos met een pak losse pagina’s – losse pagina’s als format van jouw drang naar dialoog via brieven waarin jouw gedachten en onzekerheden silex-gewijs op meanderende suggesties uitlokten van de aangeschrevenen. De kunst vandaag staat op losse schroeven; de kunst is het centrum en het noorden kwijtgeraakt in een kolkende maalstroom van kleine verhaaltjes en fait-divers.

De noodzaak om in te grijpen in allerlei situaties ligt aan de grondslag van jouw niet rechtlijnig te traceren artistieke queeste. Je begreep heel gevat dat het artistieke medium niet centraal staat in de zeggingskracht van kunst. Goede kunst is een antidotum – kunst is een vehikel op hobbelige wegen waarin niets moet maar waarbij een kunstwerk wel gedachten kan laten keren. Jouw werk is als een verzet zonder rechtlijnigheid; een punt waarop het kiezen van richtingen weliswaar nog niet helemaal duidelijk is geworden. Dat betekent dat kunst in jouw geval de hete adem blijft voelen van architectuur – de ‘netjes’ georganiseerde leef- en werkruimte die je soms zelf in vraag stelt. De accumulatie van jouw vele onzekerheden in en tussen de ruimte van de kunst en de architectuur maakt jouw artistieke productie tot een proces van een feitelijk ageren tegenover situaties die je zelf creëert of tegenkomt in de wereld. Je ontwijkt estheticisme én uniciteit en met ‘actie’ verken je om die reden met graagte de mogelijkheden van de reproductietechnieken. In die zin ben je eerder een soort sjerpa die als consequentie de last draagt van bijvoorbeeld een mobiele zeefinstallatie. Wie weet wordt hiermee een dialoog ontlokt die een project oplevert in het Congolese Lubumbashi.

De mogelijkheden stapelen zich gezeefdrukt blad na gezeefdrukt blad op in het perspectief om in te grijpen en waar nodig de ogen te openen en de mouwen uit te sloven. Jouw artistiek pad blijft een open verhaal waarin tweesprongen de onbetwiste aarzelingen blijven, inherent aan een kunstparcours die zich niet laat ringeloren door op de hoofdweg te blijven.

Hiermee sluit ik voorlopig af bij dit summier ommezien bij een scriptie die de allure koestert van een spannende kroniek.

Luk

4.5.2025

Re: Jean Katambayi Mukendi

De volgende pagina bevat een persoonlijke brief van Jean Katambayi Mukendi dd. 4.5.2025 als antwoord op mijn eerdere brief. De brief werd opgenomen met toestemming van de auteur.

Cher Ben,

Rien de mieux que de se laisser fasciner par la fascination tels deux miroirs qui se tournent les faces. C'est vrai que le silence aurait révélé/relevé toute sa force après avoir dépensé les pensées et les langues en préparation de la lecture.

Une manière de dire que nous cheminons déjà ensemble, s'il faut s'en tenir à toutes les notions de télépathie pour ne pas dire que nous ne sommes astreints, forcément sur un chemins de collaboration formelle après cette séance de correspondances. La technique et la société sont les contrepoids d'une même structure cosmologique, des contrepoids qui se concourent dans l'espace et dans le temps avec un baromètre très présent d'une remise en question régulée souvent par l'univers des intérêts qui ouvre à la notion de l'économie, l'économie qui peut être perçue dans le cas échéant comme la gestion des échappatoires, ces blancs dans le discours et dans le rendu qui font avancer le moteur et son véhicule. Le fait de vouloir mettre en scène une nature qui se suffit presque, par l'art ; engendre des fonctions et des applications. Des blancs qui ramènent à la conjonction entre l'art et les mathématiques. Ces dernières devenant des outils de calcul, d'interprétation et d'évaluation des intelligences tant naturelles qu'artificielles. La poésie de l'intelligence pour restituer la trivialité, l'esthétique, la stabilité.

Raison pour laquelle la série m de mukendi est une série qui s'est voulue sémantiquement logique et exclusive pour 'tenter' de se faufiler dans les multiples suites logiques et logistiques dont la cousine proche est la suite de Fibonacci. « La suite m dont la recherche s'est étalée sur un long terme isole et formalisé des nombres premiers spécifiques et des multiples de nombres premiers dont la caractéristique est de restituer les chiffres 1 et 7 quand on fait la somme pyramidale des chiffres qui composent un nombre m ». L'empirisme qui caractérise la construction d'une société est présent à la genèse d'une série avant de la fonctionnaliser. En scrutant la série m, non seulement qu'on rencontre l'inspiration de Fibonacci mais Einstein, Newton et bien d'autres chercheurs se rencontrent en chemin. « Tout est lié » quelques applications artificielles et naturelles de la série m sont visibles dans l'espace.

Je paraphrase, pour ne pas vider toute la matière, ce conseil de cet artiste qui était convaincu que: « L'ARiThmétique et la géométrie sont les parents cachés de l'algèbre dans la logique mathématique »

Vertaling - Omdat ik graag tussen de regels lees heb ik, hoewel ik het Frans wellicht onvoldoende machtig ben, de originele Franse tekst zonet integraal overgenomen. Daarnaast heb ik voor het leescomfort een vertaling naar het Nederlands voorzien, opgesteld met behulp van DeepL.com (gratis versie, 2025). Voor een correcte volwaardige vertaling is wellicht een vertaling nodig door iemand met meer kennis van zaken; voor mij volstaat de poëzie.

Beste Ben,

Er gaat niets boven je erdoor te laten fascineren, als twee spiegels die elkaar aankijken. Het is waar dat de stilte haar volle kracht zou hebben geopenbaard/opgewekt na gedachten en tongen te hebben doorgebracht ter voorbereiding op het lezen.

Het is een manier om te zeggen dat we al samen op weg zijn, als we vasthouden aan alle begrippen van telepathie, niet om te zeggen dat we niet per se gebonden zijn aan een pad van formele samenwerking na deze correspondentiesessie. Technologie en maatschappij zijn de tegengewichten van dezelfde kosmologische structuur, tegengewichten die in ruimte en tijd wedijveren met een zeer aanwezige barometer van een bevraging die vaak wordt gereguleerd door het universum van belangen dat het begrip economie opent, de economie die in dit geval kan worden opgevat als het beheer van ontsnappingsroutes, die gaten in het discours en in de weergave die de motor en zijn voertuig in beweging houden. Het verlangen om een natuur te ensceneren die bijna zelfvoorzienend is, door middel van kunst, genereert functies en toepassingen. Leemtes die ons terugbrengen naar de samenhang tussen kunst en wiskunde. Wiskunde wordt een hulpmiddel voor het berekenen, interpreteren en evalueren van zowel natuurlijke als kunstmatige intelligentie. De poëzie van intelligentie om trivialiteit, esthetiek en stabiliteit te herstellen.

Daarom is de m-reeks van mukendi een semantisch logische en exclusieve reeks die 'probeert' aan te sluiten bij de vele logische en logistieke reeksen, waarvan de naaste neef de Fibonacci-reeks is. "De m-reeks, die over een lange periode is onderzocht, isoleert en formaliseert specifieke priemgetallen en veelvouden van priemgetallen, waarvan het kenmerk is dat de cijfers 1 en 7 worden hersteld wanneer de piramidale som wordt berekend van de cijfers waaruit een m-getal bestaat". Het empirisme dat de constructie van een samenleving kenmerkt, is aanwezig in de ontstaansgeschiedenis van een reeks voordat deze wordt gefunctionaliseerd. Als we naar de m-reeks kijken, komen we niet alleen de inspiratie van Fibonacci tegen, maar ook Einstein, Newton en vele andere onderzoekers. "Enkele kunstmatige en natuurlijke toepassingen van de m-reeks zijn te zien in de ruimte.

Ik parafraseer dit advies van een kunstenaar die ervan overtuigd was dat: "ARiThmetic and geometry are the hidden relatives of algebra in mathematical logic".

4.5.2025

Jean Katambayi Mukendi

Lint (België), 4 mei 2025

Jean Katambayi Mukendi

Geachte Heer Katambayi Mukendi,

Dag Jean,

Sta me vooreerst toe u oprecht te bedanken voor uw snelle en prachtige reactie op mijn eerdere brieven. Ik kan moeilijk omschrijven hoeveel plezier me dat deed.

De immer weer in mekaar reflecterende spiegels. De twee evenwijdigen die mekaar in het oneindige raken. Het is een bijzondere manier van kijken. - In iedere lens, ieder oog of eender welke andere camera obscura is er één plek waarin alles zich concentreert in een singulariteit; waarin zich alles concentreert - focust. Zou het zo zijn dat uw kijk vanop de zuidelijke hemisfeer de antipode is van mijn kijk vanop de noordelijke helft; zou het zo zijn dat wij net als Einstein, Newton en Fibonacci een brandpunt delen - En vallen net daardoor onze projecties wonderwel samen? Redenen genoeg om verder het ingeslagen pad te verkennen en een samenwerking uit te bouwen in daden. Op een gegeven ogenblik zal taal en ook stilte immers niet meer volstaan.

Wanneer u vorige week vertelde over uw 'Afrolamp'-tekening in Leuven begreep ik dat de constructielijnen weldoordacht geconstrueerd zijn, de snijpunten van de lijnen beladen zijn met betekenis en dat wanneer u het spoor bijster bent de m-reeks u een houvast biedt. Begreep ik het ook goed dat de echte magie, de talloze onbenutte mogelijkheden ligt in de onbesproken, moeilijker onder woorden te brengen witruimten tussen de lijnen? In de stilte?

Ik zou die witruimte in uw tekeningen willen vergelijken met de poëtische fouten die ik graag blootleg in een stedelijke en ruimtelijke context; u doet iets gelijkaardig via denksystemen in een sociaaleconomische context. Ik ben ervan overtuigd dat er een deelverzameling moet zijn van

sociaal-economisch-ruimtelijke witruimten die we beide samen kunnen visualiseren via in situ ingrepen; bijvoorbeeld tijdens de Biënnale van Lubumbashi. Ingrepen die ons beide werk een extra laag van betekenis zullen bieden en een maatschappelijk debat kunnen initiëren.

Ik zou u graag vragen of u hiervoor een platform ziet; een concrete aanleiding om niet enkel met woorden maar ook met daden de handen in mekaar te slaan op de volgende Biënnale. Ik zou graag een voorstel met u uitwerken. Wat zijn uw gedachten hieromtrent? Kunnen we dit concreet maken?

Ik wens u alvast het allerbeste en kijk uit naar uw reactie,

Ben Martens

5.5.2025

Re: Jean Katambayi Mukendi

De volgende pagina bevat een persoonlijke brief van Jean Katambayi Mukendi dd. 5.5.2025 als antwoord op mijn eerdere brief. De brief werd opgenomen met toestemming van de auteur.

Les vides du dessins et les cellules du dessins permettent au dessin de respirer au plan plastic et elastic mais aussi de poser la question esthétique liée à la confrontation du trop plein ou du trop vide, deux concepts, deux faces qui construisent le mystère cosmique au plan macrologique et micro logique.

Observation faite du mon point SUD de prédilection, et en référence à la “trotation”, une œuvre en collection au muhka, sur la quelle j’introduisais clairement le troisième mouvement du globe 🌍 pour permettre à toutes les zones de la planète de passer par les mêmes conditions de pression et de température. Ce qui se produit pratique dans les échanges tectoniques par la magie de la différentielle quantique. Nous tournons dans le même espace 🌀 sur un seul axe mais avec différentes perceptions gravitationnelles. Mais par contre la thèse de “trotation” reste valable, celle de connaître l’impact de la grande rotation équatorienne que mon adn effectue depuis mes ancêtres car nous sommes situés sur la ligne de l’équateur, ce malgré des inclinaisons translationnelles du globe. Voici les thèses et les questions qui ont préoccupé Einstein, Newton, Davinci, et nous aujourd’hui et qui trouvent des ramifications et des applications dans divers domaines, et ce, pour ne pas chercher forcément le point focal en ré-évoquant le mystère de la différentielle; celle des galaxies qui à trouver une juste traduction des résonances mécaniques astraux en une sorte de silence mystérieux, qui ne laissent place qu’à cette nébuleuse scientifique que l’être vivant liée à la racine, tente de convertir en économie, une socio-économie focus de la partition des sciences gravitationnelles techniques soient dites utiles à la vie et en même temps dénaturées par la force de la psychologie.

Oui, si vous avez un point d’entrée comme un contact ou un récit ou un portfolio 📁 pour la biennale de lubumbashi, je vais le/la présenter à l’équipe de picha pour voir comment obtenir cette collaboration avec la sphère culturelle et artistique de la ville de lubumbashi.

Vertaling - Omdat ik graag tussen de regels lees heb ik, hoewel ik het Frans wellicht onvoldoende machtig ben, de originele Franse tekst zonet integraal overgenomen. Daarnaast heb ik voor het leescomfort een vertaling naar het Nederlands voorzien, opgesteld met behulp van DeepL.com (gratis versie, 2025). Voor een correcte volwaardige vertaling is wellicht een vertaling nodig door iemand met meer kennis van zaken; voor mij volstaat de poëzie.

De leegtes in de tekeningen en de cellen in de tekeningen laten de tekeningen ademen op een plastisch en elastisch niveau, maar ook om de esthetische vraag op te werpen die verbonden is met de confrontatie van het te volle of het te lege, twee concepten, twee gezichten die het kosmische mysterie construeren op macrologisch en micro-logisch niveau..

Observatie gemaakt vanaf mijn favoriete ZUIDpunt, en in verwijzing naar “trotation”, een werk in collectie bij muhka, waarop ik duidelijk de derde beweging van de werelddbol 🌍 heb geïntroduceerd om alle gebieden van de planeet dezelfde druk- en temperaturomstandigheden te laten doorlopen. Dit gebeurt praktisch in tektonische uitwisselingen door de magie van kwantumdifferentiaal. We draaien in dezelfde ruimte 🌀 om een enkele as maar met verschillende zwaartekrachtspercepties. Maar aan de andere kant blijft de “trotation” thesis geldig, die van het kennen van de impact van de grote equatoriale rotatie die mijn dna heeft uitgevoerd sinds mijn voorouders omdat we ons op de lijn van de evenaar bevinden, ondanks de translationele kantelingen van de werelddbol. Dit zijn de stellingen en vragen die Einstein, Newton, Davinci en ons vandaag de dag bezighouden en die vertakkingen en toepassingen hebben op verschillende gebieden, zodat we niet per se op zoek zijn naar het brandpunt door het mysterie van de differentiaal opnieuw op te rakelen; dat van de sterrenstelsels, die nog een eerlijke vertaling moeten vinden van de astrale mechanische resonanties in een soort mysterieuze stilte, die alleen ruimte laat voor deze wetenschappelijke nevel die het levende wezen, verbonden met de wortel, probeert om te zetten in een economie, een socio-economie gericht op de verdeling van de technische zwaartekrachtwetenschappen die nuttig zouden zijn voor het leven en tegelijkertijd vervormd door de kracht van de psychologie.

Ja, als je een aanknopingspunt hebt, zoals een contactpersoon of een verhaal of een portfolio 📁 voor de biënnale van lubumbashi, dan zal ik deze voorleggen aan het picha-team om te kijken hoe we deze samenwerking met de culturele en artistieke sfeer van de stad lubumbashi kunnen realiseren.

8.5.2025

PS

(TUSSENTIJD'S BESLUIT)

Façade

Afbeelding 28 - Ben Martens. Façade. 2025. Zeefdruk op vitrine Z33 in Hasselt tijdens Kunstennacht. Foto: Tim Roerig.

(LIJST MET AFBEELDINGEN)

Afbeelding 1 - Ben Martens. *Gentle Reminder*. 2024. Gewapend beton, 100x55x8cm. Foto auteur.

Afbeelding 2 - Ben Martens. *Bekendmaking Openbaar Onderzoek*. 2023. Performance in de publieke ruimte op 1 juni 2023. Foto auteur.

Afbeelding 3 - De enige referentie aan de in onbruik geraakte onzichtbare synagoge in Heerlen. Foto auteur.

Afbeelding 4 - Ben Martens. *What else is there to see? Part 3*. 2024. Zeefdruk op transparante kanaalplaat, 90 x 125 cm. Foto auteur.

Afbeelding 5 - Ben Martens. *What else is there to see? Part 1B – I love B-sides*. 2024. Installatie van gipskarton op metalen profielen tijdens residentie *Destination Unknown* in Heerlen, 600x270cm. Foto auteur.

Afbeelding 6 – De opbouw van de installatie tijdens residentie *Destination Unknown*. 28.8.2024 om 15:17. Foto auteur.

Afbeelding 7 - De opbouw van de installatie tijdens residentie *Destination Unknown*. 19.9.2024 om 14:57. Foto auteur.

Afbeelding 8 - De opbouw van de installatie tijdens residentie *Destination Unknown*.. 26.9.2024 om 22:23. Foto auteur.

Afbeelding 9 - De ‘opbouw’ van de installatie tijdens residentie *Destination Unknown* (tijdens performance). 28.9.2024 om 14:19. Foto auteur.

Afbeelding 10 - De ‘opbouw’ van de installatie tijdens residentie *Destination Unknown* (tijdens performance). 28.9.2024 om 15:15. Foto auteur.

Afbeelding 11 - De ‘opbouw’ van de installatie tijdens residentie *Destination Unknown* (tijdens performance). 29.9.2024 om 11:06. Foto auteur.

Afbeelding 12 - Ben Martens. *The making of Door / No Door*. 2025. Videostill, zie ook QR-code als link naar de video. Foto auteur.

Afbeelding 13 Ben Martens. *The making of One Night in P*. 2025. Videostill, zie ook QR-code als link naar de video. Foto auteur.

Afbeelding 14 - Ben Martens. *Door / No Door*. 2025. Affiches (zeefdruk op papier) verkleefd op gebarricadeerde deur en muur. Foto auteur.

Afbeelding 15 - Ben Martens. *Projectvoorstel Door / No Door*. 2025. Ingekaderde zeefdruk op papier op gezeefdrukte print verlijmd op muur als achtergrond. Ca. 110x150cm. Foto auteur.

Afbeelding 16 - Ben Martens. *Projectvoorstel Door / No Door*. 2025. Niet ingekaderde zeefdruk op papier Ca. 35x55cm. Foto auteur.

Afbeelding 17 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Affiche 'Declaration of Consent'. 2025. Foto auteur.

Afbeelding 18 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Tentoonstelling 'Declaration of Consent' (in opbouw). 2025. Foto auteur.

Afbeelding 19 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Tentoonstelling 'Declaration of Consent'. 2025. Foto auteur.

Afbeelding 20 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Tentoonstelling 'Declaration of Consent' (in opbouw). 2025. Foto auteur.

Afbeelding 21 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Tentoonstelling 'Declaration of Consent'. 2025. Foto auteur.

Afbeelding 22 - Jessy Cocuzza, Ann De Nys, Leila Fallay, Lune Marchal, Wataru Sato, Ben Martens. Tentoonstelling 'Declaration of Consent'. 2025. Foto auteur.

Afbeelding 23 - Ben Martens. *Ingreep bij Städelschule*, Frankfurt am Main. 2.4.2025.

Aangeplakte affiches, zeefdruk op papier. Foto auteur.

Afbeelding 24 - Ben Martens. *Ingreep bij Städelschule*, Frankfurt am Main. 3.4.2025.

Verwijderde affiches. Foto auteur.

Afbeelding 25 - Ben Martens. *Ingreep bij Kunsthalle Portikus*, Frankfurt am Main. 3.4.2025.

Aangeplakte affiches, zeefdruk op papier. Foto auteur.

Afbeelding 26 – Ben Martens. *Ingreep bij Kunsthalle Portikus, Frankfurt am Main*. 3.4.2025.

Aangeplakte affiches, zeefdruk op papier. Foto auteur.

Afbeelding 27 - Jean Katambayi Mukendi op 28.4.2025 tijdens de Lecture Performance bij BAC ART LAB in Leuven. Foto auteur.

Afbeelding 28 - Ben Martens. *Façade*. 2025. Zeefdruk op vitrine Z33 in Hasselt tijdens Kunstennacht. Foto: Tim Roerig.

(BIBLIOGRAFIE)

- Benjamin, W. (2022). Het kunstwerk in het tijdperk van zijn technische reproduceerbaarheid. Amsterdam: Boom Uitgevers.
- Buren, D. (2002). Daniel Buren:mot à mot. Parijs: Centre Pompidou.
- de Haan, M. (2005, december 2005). *Variaties op het 'ik': in de marge van Milan Kundera*.
Opgeroepen op februari 2, 2024, van hof/haan:
<https://www.hofhaan.nl/2005/martin-de-haan/variates-op-het-ik-in-de-marge-van-milan-kundera/>
- Deleu, L. (2023, oktober 10). (B. Martens, Interviewer)
- Dercon, C., & Buren, D. (2000). De musea moeten worden gevuld. In C. Dercon, *Ik zou een museum willen maken waar de dingen elkaar overlappen* (pp. 75-82). Amsterdam: Nai Uitgevers.
- Dercon, C., & Naumann, B. (2000). Alles steeds verder uit elkaar halen. In C. Dercon, *Ik zou een museum willen maken waar de dingen elkaar overlappen* (pp. 101-116). Amsterdam: Nai uitgevers.
- Dercon, C., & Sennett, R. (2000). Het museum als een anarchistische ervaring. In C. Dercon, *Ik zou een museum willen maken waar de dingen elkaar overlappen* (pp. 33-44). Rotterdam: NAI Uitgevers.
- Geers, K. (2024). Duchamp's Endgame. Da Vinci, Dürer, Ingres, Poussin. Brussel, België: Mercatorfonds.
- Guichard, C. (Regisseur). (2000). *Daniel Buren* [Film].
- Katambayi Mukendi, J. (2025, april 28). Jean Katambayi Mukendi. BAC ART LAB Leuven, België.
- Kundera, M. (2004). Onsterfelijkheid. Amsterdam: Ambo - Anthos.
- Lambrecht, L. (2024, december 12). (B. Martens, Interviewer)
- Lambrecht, L. (2024, april 3). *de volle leegte van Sarah Smolders*. Opgeroepen op maart 27, 2025, van Flux News: <https://fluxnews.be/de-volle-leegte-van-sarah-smolders/>
- Latta, R. (sd). *What did Wittgenstein mean by this "A man will be imprisoned in a room with a door that's unlocked and opens inwards; as long as it does not occur to him to pull rather than push it."?*
Opgehaald van Quora: <https://www.quora.com/What-did-Wittgenstein-mean-by-this-A-man-will-be-imprisoned-in-a-room-with-a-door-thats-unlocked-and-opens-inwards-as-long-as-it-does-not-occur-to-him-to-pull-rather-than-push-it>
- Martens, B. (2023, juni 14). Dwaalsporen addendum [ongepubliceerd addendum bij Bachelorpaper]. Hasselt: PXL-MAD.

- Morrens, P. (2024). De Proeflezer. Audiotour bij de expo 'OEEEEEEUUUVVRE'. Leuven, België.
- Rüdiger, B. (2018). *Resist in time! Remain in space! The work of Sarah Smolders by Bernhard Rüdiger*.
Opgeroepen op april 2, 2025, van Sarah Smolders:
<https://www.sarahsmolders.be/text>
- Rafael, M.-F. (2013). Pierre huyghe; On site. Köln: Verlag der Buchhandlung Walther König.
- Rilke, R. (2021). Brieven aan een jonge dichter. Amsterdam: Uitgeverij Balans.
- Shamma, M. (2024, Herfst). Shadow on the walls. *MacGuffin*(N° 14), pp. 73-80.
- Siegert, B. (2015). Door Logic, or, the Materiality of the Symbolic: From Cultural Techniques to Cybernetic. In S. Bernhard, *Cultural Techniques; Grids, Filter, Doors, and Other Articulations of the Real* (G. Winthorp-Young, Vert., pp. 192-205). New York: Fordham University Press.
- Smolders, S. (2024, maart 15). Culture Club. *Sarah Smolders maakt installatie in Museum M: "Ik gebruik de maat en schaal van ruimtes om mijn werk te creëren"*. (B. Van Looy, Interviewer)
- Spector, N. (sd). *Robert Smithson Hotel Palenque*. Opgeroepen op maart 31, 2024, van Guggenheim: <https://www.guggenheim.org/artwork/5321>
- TJonck, P. (2017, november-december). Live art: opmaat voor een nieuw museum of kritische rand? *De Witte Raaf, Editie 190*.
- Vanhouwaert, M. (2014). Wij zijn evenwijdig_. Amsterdam-Antwerpen: Querindo.
- Vergaert, F. (2025, april 1). (B. Martens, Interviewer)
- Wikipedia-bijdragers. (2020, mei 29). *Wet van Parkinson*. Opgeroepen op april 13, 2024, van Wikipedia: https://nl.wikipedia.org/wiki/Wet_van_Parkinson